

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
TEISĖS GRUPĖ

2019-10-29
JŖ-12148

IŠVADA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS MIŠKŲ ĮSTATYMO NR. I-671 1, 2, 3, 4, 7, 11, 15, 18
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO, ĮSTATYMO PAPILDYMO 10-2 IR 15-1 STRAIPSNIAIS IR
ĮSTATYMO PAPILDYMO PRIEDU ĮSTATYMO PROJEKTO (TOLIAU – PROJEKTAS)
(TAP NR. 19-1631) (TAIS NR. 19-9970(2))**

2019-10-25 Nr. NV – 2887

Vilnius

Įvertinę Projekto atitiktį įstatymams, Vyriausybės nutarimams bei teisės technikos reikalavimams, teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Projektu keičiamo Miškų įstatymo 2 straipsnyje Projekto rengėjas siekia įvesti naujas sąvokas – „miško dauginamosios medžiagos auginimas“ ir „miško veisimas“, tačiau toliau Projekte nurodytų sąvokų nevarioja, todėl siūlytina jų atsisakyti (kadangi nėra tikslinga įsivesti sąvokas, kurios daugiau teisės akte nėra naudojamos, tuo labiau, kad įsivestos sąvokos yra bendro pobūdžio, todėl nėra aiški jų paskirtis – koku tikslu jos buvo įsivestos ir kokią pridėtinę teisinę vertę jos suteikia Projektui).

2. Atkreiptinas dėmesys, kad atitinkamas tvarkas nustato ne ministerija, o ministras, todėl turėtų būti koreguojamas Projekto 5 straipsnis (keičiamo Miško įstatymo 7 straipsnio 2 dalis). Taip pat pažymėtina, kad nurodytame straipsnyje duodama nuoroda į *Bendrujų miško reikmių finansavimo programą*, tačiau vėliau (neįsivedus trumpinio) vartojamas žodis tiesiog *Programa*, siūlytina suvienodinti vartoseną arba įsivesti trumpinį.

3. Projekto 5 straipsnyje (keičiamo Miškų įstatymo 7 straipsnio 2 dalyje siūloma įvirtinti Bendrujų miško reikmių finansavimo programoje sukaupų lėšų panaudojimą (reikmes, kurioms bus naudojamos valstybės biudžeto lėšos, surinktos iš privalomų 5 procentų atskaitymų). Vertinant nurodytą teisinį reguliavimą, pažymėtina, kad Konstitucinio Teismo 2002 m. sausio 14 d. ir 2002 m. liepos 11 d. nutarimuose konstatuota, kad *Konstitucijos 131 straipsnio 2 dalyje nurodytais įstatymais, numatančiais tam tikras išlaidas, negalima nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kuriuo būtų paneigiama Vyriausybės konstitucinė teisė ir pareiga sudaryti valstybės biudžetą biudžetiniams metams ir Seimo konstitucinė teisė ir pareiga tvirtinti valstybės biudžetą biudžetiniams metams atsižvelgiant į esamą socialinę ir ekonominę padėtį, į visuomenės ir valstybės poreikius bei galimybes, į turimus ir numatomus gauti finansinius išteklius, valstybės įsipareigojimus, kitus svarbius veiksmus. Biudžetiniams metams planuojamos valstybės pajamos ir išlaidos gali būti numatytos tik įstatymu patvirtintame valstybės biudžete. Tam tikras išlaidas numatančiais kitais, ne*

valstybės biudžeto, įstatymais negalima reguliuoti santykių, kuriuos pagal Konstituciją galima reguliuoti tik valstybės biudžeto įstatymu. Įstatymuose išlaidas galima numatyti tik konkrečiai apibrėžtam, visuotinai svarbiame tikslui pasiekti per įstatymo nustatytą laiką ir tik tada, kai šių reikmių negalima patenkinti per vienus biudžetinius metus, tačiau juose negali būti numatomos išlaidos valstybės nuolatinėms funkcijoms vykdyti ar visuomenės kasdienėms reikmėms finansuoti.

Papildomai pažymėtina, kad dėl specialiųjų programų įtvirtinimo ne valstybės biudžetą reglamentuojančiuose įstatymuose ir dėl Vyriausybės kompetencijos apribojimų Vyriausybė 2019 m. gegužės 29 d. nutarimu Nr. 520 „Dėl kreipimosi į Lietuvos Respublikos Konstitucinį Teismą“ yra kreipusi į Konstitucinį Teismą, kad, be visų kitų įstatymų, būtų ištirta ir Miškų įstatymo 7 straipsnio 2 dalis (keičiama Projektu).

Manytina, kad atsižvelgiant į Konstitucinio Teismo išaiškinimus, bet kuriuo atveju specialios programos lėšomis negali būti finansuojamos nuolatinės valstybės funkcijos, taip pat mokami atlyginimai ir atliekami kiti mokėjimai biudžetinės įstaigos ir (ar) valstybės įmonės darbuotojams, finansuojamos bei padengiamos jų veiklos sąnaudos. Dėl minėtos priežasties, kaip prieštaraujantys Konstitucinio Teismo išaiškinimams, turėtų būti iš Projekto keičiamo Miškų įstatymo 7 straipsnio 2 dalies išbraukti 11, 13 ir 18 punktai (jų atsisakyta).

Kitos Projekte nurodytos reikmės turėtų būti koreguojamos sekančiai:

3.1. Projekto rengėjas turėtų iš esmės peržiūrėti reikmes ir jas sukonkretinti (atsisakyti bendro pobūdžio, pvz. miškotvarkai, viešosios paskirties rekreacijai ir poilsiui skirtų miško žemės sklypų, taip pat miestų miškų priežiūrai, apsaugai ir tvarkymui ir pan. Pažymėtina, kad dėl netinkamai ir per plačiai suformuluotų reikmių yra pasisakiusi ir Specialiųjų tyrimų tarnyba 2019 m. spalio 14 d. antikorupcinio vertinimo išvadoje. Projekto rengėjas turėtų įvertinti nurodytoje išvadoje pateiktas pastabas ir pasiūlymus bei kartu su patikslintu Projektu pateikti jų vertinimą – pakoreguoti pagal pastabas arba neatsižvelgimo ar dalinio atsižvelgimo teisinius motyvus pateikti Projekto derinimo pažymoje.

3.2. Sistemiškai peržiūrinti ir konkretizuojant reikmes turėtų būti atliktas kiekvienos jos įvertinimas – kiek ji objektyviai prisideda prie bendrų miško reikmių tenkinimo, t. y. siūlytina atsisakyti tiesiogiai miško ir miško infrastruktūros negerinančių reikmių.

3.3. Atsižvelgiant į teisėkūros sistemiškumo principą ir siekiant tinkamai įgyvendinti konstitucinį teisinės valstybės principą, reikmių sąrašas turėtų būti baigtinis.

4. Vertinant Projekto 7 straipsnio 2 dalyje (keičiamo Miškų įstatymo 11 straipsnio 1 dalies 11 punkte) nustatytą teisinį reguliavimą, pažymėtina, kad teisinio reguliavimo priemonės neatitinka Projekto aiškinamajame rašte nurodytų teiginių, taigi ir Projektu siekiamų tikslų, t. y. nors Projekto aiškinamajame rašte nurodo, kad *numatomas papildomas išimtinis atvejis, kada miško žemė gali būti paverčiama kitomis naudmenomis – kultūros paveldo objektams tvarkyti (kai jų sklypuose esantys*

miškai nesuderinami su kultūros paveldo objektų išsaugojimu), tačiau Projekte tokios sąlygos nėra, o yra įtvirtinta bendro pobūdžio nuostata, kad paversti miško žemę kitomis naudmenomis galima bet kada, jeigu žemės sklype yra kultūros paveldo objektas ir jį norima tvarkyti. Pažymėtina, kad Projekte neribojamas paverčiamo kitomis naudmenomis miško žemės plotas, nesiejama su nekilnojamojo kultūros paveldo objekto plotu ir pan.

Be to, pildant Miškų įstatymą papildomais išimtiniais atvejais, ir nustačius tokių atveju labai daug – jie (atvejai) prarastų savo išimtinumą ir toks teisinis reguliavimas nebeatitiktų Konstitucinio Teismo išaiškinimų dėl miško kaip vertybės tinkamo teisinio reguliavimo. Dėl nurodytos priežasties siūlytina pakartotinai įvertinti siūlomą nustatyti teisinį reguliavimą, taip pat pateikti argumentus, kodėl viena vertybė – kultūros paveldo objektų tvarkymas – supriešinamas ir nusveria mišką (jo išsaugojimą) kaip konstitucinę vertybę.

5. Vertinant Projekto 7 straipsnio 3 ir 4 dalis, pažymėtina, kad saugomose teritorijose bus galima paversti miško žemę kitomis naudmenomis ir Projekto rengėjas nenustato jokių apribojimų, t. y. bus galima paversti miško žemę kitomis naudmenomis net ir tuo atveju, jeigu vienas iš saugomos teritorijos steigimo tikslų bus medžiai (miškas, gamtinė aplinka). Siūlytina šiuo aspektu įvertinti siūlomą nustatyti teisinį reguliavimą, taip pat ir proporcingumo principo aspektu.

6. Projekto rengėjas nepateikė pakankamų teisinių argumentų, kodėl Projekto 7 straipsnio 5 dalyje siekiama išskirti, kad reikalavimas sumokėti piniginę kompensaciją netaikomas, kai *tvarkomi kultūros paveldo objektai*. Vertinant su kitomis reikmėmis, kai kompensacija yra nemokama, manytina, kad šis atvejis yra nepagrįstas, todėl siūlytina jo atsisakyti (nėra visuomenės ir viešo intereso tvarkybos darbams išskirti).

7. Siekiant neriboti Vyriausybės konstitucinių įgaliojimų – tvarkyti krašto reikalus ir spręsti dėl ūkinės veiklos teisinio reguliavimo keitimo, siūlytina Projekto 8 straipsnyje atsisakyti konkrečios institucijos (Valstybinė miškų tarnybos) pavadinimo nurodymo. Taip pat siūlytina sistemiškai peržiūrėti nurodyto straipsnio dėstymą (logiškai grupuojant tarpusavyje derančias nuostatas, kitas – išskiriančią atskirą dalį).

8. Projekto rengėjas turėtų detaliai pagrįsti ir įvertinti, ar pagrįstai siekiama iš galiojančios Miškų įstatymo redakcijos išbraukti reikalavimą atkurti neteisėtai iškirstą mišką. Siūlytina šias nuostatas palikti (galbūt tik suvienodinant terminą, per kurį miškas turėtų būti atkurtas) (Projekto 8 straipsnis (keičiamo Miškų įstatymo 15 straipsnio 9 dalis)).

9. Teisinio aiškumo principo aspektu turėtų būti peržiūrėtas Projekto 9 straipsnis (keičiamo Miškų įstatymo 15-1 straipsnio 3 dalis, kadangi nurodytos dalies pradžioje formuluojamas reikalavimas, jog turi būti išpildytos „abi šioje dalyje nurodytos sąlygos“, tačiau vėliau viena iš sąlygų formuluojama kaip sąlyginis teiginys (su jungtuku „jeigu“).

10. Projekto rengėjas turėtų įvertinti, ar pagrįstai Projekto 9 straipsnyje (keičiamo Miškų įstatymo 15-1 straipsnio 7 dalyje (paskutinis sakinys) nustatomi įgaliojimai Valstybinės miškų tarnybos direktoriui pačiam tvirtinti kriterijus dėl pažeidimų, kurie turėtų būti laikomi mažareikšmiais. Pažymėtina, kad Viešojo administravimo įstatymas numato subjektus, kurie tokius kriterijus galėtų patvirtinti, todėl siūlytina nustatyti, kad tokius kriterijus tvirtina aplinkos ministras (siekiant išvengti korupcijos pasireiškimo galimybių).

11. Projekto 9 straipsnyje (keičiamo Miškų įstatymo 15-1 straipsnio 8 dalyje nustatoma reikalavimas – sankcija turėtų būti detalai pagrįsta Projekto aiškinamajame rašte.

Pažymėtina, kad Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad „<...> pagal Konstituciją riboti asmens teisės ir laisvės, taip pat ūkinės veiklos laisvę galima, jeigu yra laikomasi šių sąlygų: tai daroma įstatymu; apribojimai yra būtini demokratinėje visuomenėje siekiant apsaugoti kitų asmenų teises bei laisves ir Konstitucijoje įtvirtintas vertybes, taip pat konstituciškai svarbius tikslus; apribojimais nėra paneigiama teisių ir laisvių prigimtis bei esmė; *yra laikomasi konstitucinio proporcingumo principo* (Konstitucinio Teismo 2004 m. sausio 26 d., 2005 m. gegužės 13 d., 2010 m. vasario 26 d., 2011 m. birželio 21 d. 2014 m. gegužės 9 d. nutarimai).

12. Siekiant spręsti su galiojančiu Miškų įstatymo taikymu susijusias problemas bei kitus neaiškumus, ir siekiant tinkamai įgyvendinti teisėkūros aiškumo principą, siūlytina įvertinti, ar neturėtų būti koreguojama dabar galiojanti Miškų įstatymo 23 straipsnio 2 dalis – aiškiau reglamentuojant valstybinių miškų pareigūnų teisę (ir kartu pareigą) teikti ieškinius dėl neteisėta veika padarytos žalos atlyginimo, kai žala padaroma valstybiniams miškams – nepriklausomai nuo to, ar nurodytą mišką (žemės sklypus) atitinkama institucija valdo patikėjimo teise ar ne.

13. Nors Projekto rengėjas keičia galiojančio Miškų įstatymo 11 straipsnio atitinkamas nuostatas, tačiau turėtų būti iš esmės peržiūrėtas miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis mechanizmas. Miškų įstatymo 11 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad *miško žemės pavertimas kitomis naudmenomis turi būti suplanuotas vietovės lygmens bendruosiuose planuose arba specialiojo teritorijų planavimo dokumentuose, arba detaliuosiuose planuose, arba žemės valdos projektuose*. Tačiau santykis tarp teritorijų planavimo dokumento sprendinių ir miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis procedūrų Miškų įstatyme nėra tinkamai sureglamentuotas.

Pažymėtina, ir tai, kad pagal galiojančias teisės aktų nuostatas šiuo metu bandoma įtvirtinti ydingą teisinę praktiką, kai, pvz. Vyriausybei patvirtinus teritorijų planavimo dokumentą su sprendiniais, nustatančiais miško žemės pavertimą kitomis naudmenomis, po to Vyriausybei tenka pareiga dar kartą (formaliai) priimti sprendimą dėl miško žemės pavertimo (nesudarant galimybės iš viso spręsti dėl paverčiamų kitomis naudmenomis plotų – iš esmės toks teisės aktas tampa formalus ir sukuria nereikalingą teisėkūrinę naštą Vyriausybei). Pastebėtina ir tai, kad miško žemės plotus kartu su schemomis parengia ir kompensaciją apskaičiuoja Valstybinė miškų tarnyba, o Vyriausybei tokiu

atveju „tenka“ pareiga tik „perpatvirtinti“ nurodytos institucijos pateiktus dokumentus (pažymas su juose pateikta informacija). Siūlytina tokio ydingo teisinio reguliavimo atsisakyti, aiškiau – Projekte reglamentuojant miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis procedūras, atsisakant perteklinių kai kurių institucijų dalyvavimo (reikalavimo priimti formalius sprendimus).

Teisės grupės vyresnioji patarėja

Eglė Izokaitytė

LIETUVOS RESPUBLIKOS SPECIALIŲ TYRIMŲ TARNYBA

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai

E. pristatymo informacinė sistema

ANTI KORUPCINIO VERTINIMO IŠVADA DĖL MIŠKŲ ĮSTATYMO NR. I-671 1, 2, 3, 4, 7, 11, 15, 18 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO, ĮSTATYMO PAPILDYMO 10(2) IR 15(1) STRAIPSNIAIS IR ĮSTATYMO PAPILDYMO PRIEDU ĮSTATYMO PROJEKTO NR. 19-9970(2)

2019 m. spalio 14 d. Nr. 4-01-8771

Vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 8 straipsnio nuostatomis, savo iniciatyva atlikome Lietuvos Respublikos miškų įstatymo Nr. I-671 1, 2, 3, 4, 7, 11, 15, 18 straipsnių pakeitimo, įstatymo papildymo 10² ir 15¹ straipsniais ir įstatymo papildymo priedu įstatymo projekto Nr. 19-9970(2) (toliau – Projektas) antikorupcinį vertinimą.

Atlikus Projekto antikorupcinį vertinimą nustatyta, kad Projekte teikiami pasiūlymai dėl Bendrųjų miško reikmių finansavimo programos lėšų naudojimo kai kuriais atvejais gali sudaryti sąlygas neracionaliai ir netikslingai naudoti lėšas ir yra rizikingi vertinant antikorupciniu požiūriu. Projekto nuostatos dėl miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis kultūros paveldo objektų tvarkymui gali sudaryti sąlygas nepagrįstam miško žemės pavertimui kitomis naudmenomis, o kai kuriais atvejais lemti valstybinės reikšmės miškuose esančių žemės sklypų (valstybinės reikšmės miško) statuso praradimą. Be to, tai gali sudaryti prielaidas nepagrįstai kitų asmenų nuosavybės perleisti miško žemės plotus, šiuo metu esančius išimtinę nuosavybės teise Lietuvos Respublikai priklausančiuose miškuose.

Dėl Projekto teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Projekto 5 straipsnyje siūlomi Įstatymo 7 straipsnio pakeitimai ir numatoma, kad privalomieji atskaitymai už parduotą žaliavinę medieną ir nenukirstą mišką naudojami Bendrųjų miško reikmių finansavimo programai (toliau – Programa) įgyvendinti, o Programos lėšas administruos ir jų naudojimo tvarką nustatys Aplinkos ministerija. Taip pat šie Projekto pasiūlymai reglamentuoja, kokiems tikslams Programos lėšos bus naudojamos.

Specialiųjų tyrimų tarnybos nuomone, minėti Projekto pasiūlymai svarstyti šiais aspektais:

1.1. Projekte apibrėžiant Programos lėšų naudojimo tikslus (lyginant su galiojančiu Įstatymu) keičiamas bendrųjų miškų reikmių turinys, tačiau, mūsų nuomone, kai kurie numatomi Programos lėšų naudojimo tikslai yra abstraktūs, tiesiogiai nesusiję su miško reikmių tenkinimu, todėl svarstyti dėl jų pagrįstumo ir tikslingumo, pavyzdžiui:

1.1.1. Pagal Projektą Programos lėšos bus naudojamos atstovavimui Lietuvai tarptautinėse miškų ūkio srities organizacijose, tačiau svarstytinas minėto tikslo santykis su tiesioginėmis miškų ūkio reikmėmis, kurios yra aktualios miškų (ypač privačių) valdytojams, miškų ūkio veiklą vykdančioms asmenims, visuomenei ir t. t.

1.1.2. Projekte numatoma, kad Programos lėšos bus naudojamos Aplinkos ministerijai pavaldžių institucijų vykdomoms funkcijoms miškų tvarkymo srityje atlikti, tačiau minėtos formuluotės turinys yra abstraktus, gali būti suvokiamas itin plačiai, pavyzdžiui, kad Programos lėšomis bus finansuojama Aplinkos ministerijai pavaldžių biudžetinių įstaigų, galimai specialiai įsteigtų Projekte numatomoms funkcijoms vykdyti, veikla. Šiuo atveju svarstytina, ar Programos lėšų naudojimas tokių įstaigų (kurios finansuojamos iš valstybės biudžeto lėšų) veiklai finansuoti gali būti prilyginamas bendrųjų miškų reikmių tenkinimui.

1.1.3. Projekte taip pat nurodoma, kad Programos lėšos bus naudojamos Programos lėšų administravimui, tačiau atsižvelgdami į tai, kad daugelis Projekte numatytų Programos lėšų naudojimo tikslų yra įgyvendinami ir šiuo metu bei atitinkamų funkcijų vykdymas yra priskirtas Aplinkos ministerijos ir (ar) jai pavaldžių įstaigų kompetencijai, minėti Projekto pasiūlymai kai kuriais atvejais gali būti nepagrįsti, jei priėmus Projektą Aplinkos ministerijos ir (ar) jai pavaldžių įstaigų administracinė našta dėl naujų tikslų įgyvendinimo nepadidės). Be to, nėra aišku, kurios funkcijos bus priskiriamos Programos lėšų administravimo funkcijoms, ir tai gali sudaryti sąlygas nepagrįstam Programos lėšų naudojimui, ypač pasirinkus neoptimalų Programos lėšų administravimo modelį, pavyzdžiui, apimančią perteklines procedūras.

1.1.4. Pagal Projektą Programos lėšos bus naudojamos ir „kitoms bendrosioms miško reikmėms“, kurių turinys ir (ar) kriterijai Projekte neapibrėžti ir kt.

Taigi, pateikti pavyzdžiai leidžia teigti, kad Projekte numatytų kai kurių Programos (ir atitinkamai Programos lėšų naudojimo tikslų turinys yra abstraktus, kai kuriais atvejais neatitinkantis galiojančiame Įstatyme reglamentuotą *bendrųjų miškų ūkio reikmių*, todėl priėmus Projektą būtų sudaromos sąlygos Programos lėšas naudoti neracionaliai ir siekti tikslų, tiesiogiai nesusijusių su miškų ūkio veikla.

1.2. Pagal minėtas Projekto nuostatas Programos lėšas administruos ir jų naudojimo tvarką nustatys Aplinkos ministerija, tačiau esminiai šių nuostatų įgyvendinimo principai Projekte neatskleidžiami. Šiuo atveju objektyviai antikorupciniu požiūriu negalima įvertinti Projekto nuostatų, tačiau kai kurios iš jų gali būti vertinamos kaip rizikingos antikorupciniu požiūriu,

pavyzdžiui: *Programos lėšų administravimo ir panaudojimo tvarkos reglamentavimo teisė yra suteikiama Aplinkos ministerijai; administravimo funkcijų vykdymas bus finansuojamas iš Programos lėšų; atskirų Programos tikslų įgyvendinime tiesiogiai dalyvaus Aplinkos ministerija ir jai pavaldžios įstaigos, tokia veikla taip pat bus finansuojama iš Programos lėšų; Programos lėšos galės būti naudojamos kitoms „bendrosioms miško reikmėms“, kurių turinys Projekte neapibrėžiamas ir t. t.*

Specialiųjų tyrimų tarnybos nuomone, siekiant teisinio aiškumo ir išvengiant nepagrįstų interpretacijų Projekte turėtų būti aiškiai atskleistas „bendrųjų miško reikmių“ turinys (atitinkamai tikslinant Programos lėšų naudojimo tikslus) ir, siekiant išvengti nepagrįsto ir neracionalaus Programos lėšų naudojimo, nustatomas principas, kad iš Programos gali būti finansuojamos priemonės, tiesiogiai ir glaudžiai susijusios su miškų ūkio veikla ir visuomenės interesų tenkinimu. Be to, atsižvelgdami į Projekte siūlomo įstatymo svarbą šaliai ir visuomenei, siūlome apsvastyti, ar Programos lėšų naudojimo klausimai (lėšų panaudojimo kontrolės procedūros; finansavimo kai kurioms priemonėms įgyvendinti nustatymo principai (proporcijos); prioritetinių priemonių nustatymas, finansavimas ir t. t.) neturėtų būti plačiau atskleidžiami Projekte ar kituose įstatyminio lygmens teisės aktuose (pavyzdžiui, Aplinkos apsaugos rėmimo programos lėšų šaltiniai ir jų naudojimo tvarka reglamentuojami atskiru įstatymu¹).

2. Projekto 7 straipsnyje siūloma papildyti Įstatymo 11 straipsnio 1 dalį 11 punktu, išplėsti išimtinių miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis atvejų sąrašą ir nustatyti, kad miško žemė kitomis naudmenomis gali būti paverčiama *kultūros paveldo objektams tvarkyti*. Atitinkamai siūloma pakeisti Įstatymo 11 straipsnio 2 dalies 1–4 punktų nuostatas ir nustatyti, kokių kategorijų miškuose draudimai paversti miško žemę kitomis naudmenomis netaikomi *kultūros paveldo objektų tvarkymo* atvejais.

Specialiųjų tyrimų tarnybos nuomone, minėtos nuostatos svarstytinios keliais aspektais:

2.1. Projekte neaiškus formuluotės „kultūros paveldo objektams tvarkyti“ turinys, kadangi jos gali būti interpretuojamas nepagrįstai plačiai. Be to, atkreipiame dėmesį į Projekto aiškinamajame rašte išdėstytus šių Projekto pasiūlymų argumentus, kad minėtų Projekto nuostatų tikslas susijęs „su kultūros paveldo objektų tvarkymu, kai jų sklypuose esantys miškai nesuderinami su kultūros paveldo objektų išsaugojimu“.

Atkreipiame dėmesį, kad Projektas jokių papildomų sąlygų dėl miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis kultūros paveldo objektams tvarkyti nenumato, ir siūlome Projektą tobulinti, pavyzdžiui: atskleisti sąvoką „kultūros paveldo objektų tvarkymas“ ir nustatyti papildomas sąlygas, kada ir kokiems tikslams tvarkant kultūros paveldo objektus leidžiama pasinaudoti išimtinę miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis galimybėmis.

¹ Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.111851/asr>.

2.2. Miško žemės pavertimas kitomis naudmenomis paprastai reiškia, kad atitinkamas žemės sklypas netenka miško statuso. Šiuo atveju atkreiptinas dėmesys į galiojančio Įstatymo 4 straipsnio 4 dalies nuostatas, pagal kurias tam tikrų kategorijų miškai priskiriami valstybinės reikšmės miškams ir išimtinė nuosavybės teise gali priklausyti tik Lietuvos Respublikai.

Jei pagal Projekto pasiūlymus, įgyvendinant Projektą valstybinės reikšmės miškuose kultūros paveldo objektams tvarkyti būtų galima miško žemę paversti kitomis naudmenomis, atitinkamai būtų sudaromos prielaidos tokių žemės sklypų statuso pasikeitimams, o kultūros paveldo objektų savininkai galėtų pretenduoti į valstybinės reikšmės miškuose esančius žemės sklypus, pagal šiuo metu galiojančius teisės aktus Lietuvos Respublikai priklausančius išimtinė nuosavybės teise. Šiuo atveju siūlome papildomai įvertinti, ar minėtos įgyvendinamos Projekto nuostatos, kurių tikslas apsaugoti kultūros paveldo objektus, nesukels žalingų padarinių kitiems valstybės ir visuomenės interesams.

3. Pagal Projekto 8 straipsnį (dėl Įstatymo 15 straipsnio 5 dalies nuostatų), jeigu miško dauginamoji medžiaga įvežama iš kitos Europos Sąjungos šalies, kartu su prašymu (leidimui gauti – mūsų pastaba) reikia pateikti dokumento, patvirtinančio miško dauginamosios medžiagos kilmę, kopiją; jei įvežamos sėklos, papildomai reikia pateikti jų kokybę patvirtinančio dokumento kopiją.

Atkreipiame dėmesį į Projekto pasiūlymus dėl Įstatymo 15 straipsnio 8 dalies nuostatų, jog leidimas naudoti miško dauginamąją medžiagą yra panaikinamas, jeigu nustatoma, kad jam gauti asmuo pateikė suklastotus dokumentus arba melagingus duomenis. Manome, kad užtikrinant minėtų Projekto nuostatų įgyvendinimą ir suklastotus dokumentus pateikusio asmens teisinę atsakomybę gali būti itin svarbu, kad išduodant leidimą valstybės institucijai turi būti pateikiamos ne dokumentų kopijos, o jų originalai (arba teisės aktų nustatyta tvarka patvirtinta, todėl dokumento originalui prilyginta dokumento kopija). Priešingu atveju, pateikus tik dokumento kopiją leidimo panaikinimas Projekte siūlomo Įstatymo 15 straipsnio 8 dalies nuostatų pagrindu gali būti pasunkintas (kadangi *suklastoto dokumento* ir *suklastoto dokumento kopijos* pateikimas teisinės analogijos kontekste nėra tapačios sąvokos).

Atsižvelgdami į pateiktus argumentus, siūlome Projektą tikslinti.

Prašome per du mėnesius nuo antikorupecinio vertinimo išvados gavimo dienos informuoti Specialiųjų tyrimų tarnybą, kaip buvo atsižvelgta į šioje išvadoje pateiktas pastabas. Atsakymą prašome paskelbti per Lietuvos Respublikos Seimo teisės aktų informacinę sistemą ir jį susieti su šia antikorupecinio vertinimo išvada.

Direktorius pavaduotojas

Egidijus Radzevičius

Privačių miškų savininkų asociacija

el.paštas: info@pmsa.lt

LR aplinkos ministerijai

el.paštas: info@am.lt

2019 m. lapkričio mėn. 08 d.
Vilnius

**DĖL MIŠKŲ ĮSTATYMO NR. I-671 1, 2, 3, 4, 7, 11, 15, 18 STRAIPSNIŲ
PAKEITIMO, ĮSTATYMO PAPILDYMO 10² IR 15¹ STRAIPSNIAIS IR
ĮSTATYMO PAPILDYMO PRIEDU ĮSTATYMO PROJEKTO**

Privačių miškų savininkų asociacija (PMSA) susipažino su LR aplinkos ministerijos parengtu Lietuvos Respublikos miškų įstatymo Nr. I-671 1, 2, 3, 4, 7, 11, 15, 18 straipsnių pakeitimo, įstatymo papildymo 10(2) ir 15(1) straipsniais ir įstatymo papildymo priedu įstatymo projektu Nr. 19-9970 (toliau – Projektas).

Pakartotinai teikiame pastabas Projektui, kurias prašome pateikti visa apimtimi aiškinamajame rašte.

1. Prašome projekte sumažinti maksimalų biržės plotą nuo 8 ha iki 4 ha. Pakeisti 3 straipsnio 5 dalies 1 punktą ir jį išdėstyti taip:

„1) A – normalaus kirtimo amžiaus ūkiniai miškai. Ūkininkavimo tikslas – laikantis aplinkosaugos reikalavimų, formuoti produktyvius medynus, nepertraukiamai tiekti medieną. Plynųjų pagrindinių miško kirtimų, išskyrus ~~plynuosius sanitarinius miško kirtimus~~, biržės plotas negali būti didesnis kaip **8 4 hektarai, o regioniniuose parkuose – ne didesnis kaip 1 hektaras. Nacionaliniuose parkuose draudžiami** plynieji pagrindiniai miško kirtimai draudžiami ~~nacionaliniuose parkuose~~, išskyrus pelkinių ir užmirkusių augaviečių medynus. **Valstybiniuose parkuose atvejinių pagrindinių miško kirtimų biržės plotas negali būti didesnis kaip 6 hektarai.**“

2. Projekto 3 straipsniu mažinami biržės plotai. Tačiau plynųjų kirtimų biržių plotai, pagal galiojantį įstatymą, yra numatyti parengtuose, patvirtintuose ir šiuo metu galiojančiuose miškotvarkos projektuose. Šių miškotvarkos projektų parengimas tiek iš privačių miškų savininkų, tiek iš VĮ „Valstybinių miškų urėdija“ pareikalavo nemažų finansinių išteklių. Priėmus tokį Projektą, privačių miškų savininkų, kaip ir VĮ „Valstybinių miškų urėdija“ miškotvarkos projektai turėtų būti keičiami. Preliminariais skaičiavimais projektų perdarymas kainuotų apie 4-5 milijonus eurų. Manome, kad tai būtų nepagrįstai didelė našta. Todėl siūlome Projekte numatyti pereinamąjį laikotarpį, papildyti Projektą formuluote, kad sumažinti kirtimų biržių plotai privalomi rengiant naujus miškotvarkos projektus, o kirtimai pagal iki įstatymo įsigaliojimo parengtus miškotvarkos projektus būtų leidžiami, jei juose suprojektuoti ir patvirtinti biržių plotai neviršija iki šio įstatymo priėmimo nustatytų maksimalių biržių plotų, kitaip tariant įstatyme nustatyti maksimalūs biržių plotai taikomi po šio įstatymo įsigaliojimo rengiamiems vidinės miškotvarkos projektams. Tai leistų sklandžiai ir su minimaliais kaštais pereiti prie kitokio ūkininkavimo miške. Manome, kad miškotvarkos pakeitimų kaštai turi būti pateikti aiškinamajame rašte, tuo informuojant Vyriausybę ir Seimą apie galimas pasekmes.

3. Aplinkos ministerijos parengtas Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymas Nr. XIII-2166, priimtas 2019 m. birželio 6 d., įsigaliosiantis 2020 m. sausio 1 d., kurio 10 straipsnis apribojimų įsigaliojimą sieja su jų tinkamu įregistravimu (**10 straipsnio 2 dalis „2. Specialiosios žemės naudojimo sąlygos Nekilnojamojo turto registre įregistruotam žemės sklypui (jo daliai) taikomos nuo žymos apie nustatytas šiame įstatyme nurodytas teritorijas žemės sklypo registro įrašė padarymo dienos,“**). Šiuo metu galiojantis Žemės įstatymas (22 straipsnio 12 dalis) taip pat kategoriškai nustato, kad *Nustatytos specialiosios žemės naudojimo sąlygos konkrečiam žemės sklypui taikomos nuo jų įrašymo į Nekilnojamojo turto registrą.*

Siekiant suvienodinti Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatyme, Žemės įstatyme ir Miškų įstatyme numatytų apribojimų įsigaliojimą, kad būtų išvengta teisinio neaiškumo, **siūlome taisyti Miškų įstatymo 10 straipsnio 3 dalį ir ją išdėstyti taip:**

„3. Miško valdytojų, savininkų ir naudotojų teises saugo įstatymai. Pažeistos teisės turi būti atkuriamos, o padaryti nuostoliai atlyginami įstatymų bei kitų teisės aktų nustatyta tvarka. Miško valdytojų, savininkų ir naudotojų teisės gali būti apribotos įstatymų nustatyta tvarka visuomenės, aplinkos bei miško apsaugos interesais. **Miško naudojimo apribojimai įsigalioja nuo jų įrašymo į Nekilnojamojo turto kadastrą ir Nekilnojamojo turto registrą dienos.**“

4. Projekte pateiktas kompensavimo mechanizmas neturi jokio loginio ryšio su negautomis pajamomis. Nepaaiškinama, kodėl kompensacijos dydis turi būti siejamas su banko palūkanomis, o esant minusinėms banko palūkanoms kompensacija nemokama. Manome, kad reglamentavimas, kai asmuo paveldėję mišką už kurį buvo mokamos kompensacijos, jų nebegauna, nes pasikeitė savininkas (Citata iš įstatymo *"Jeigu nuosavybės teisės į miško žemę buvo įgytos vėliau, kompensacijos <...> nemokamos"*) prasilenkia su teisėtų lūkesčių principu ir nedaro garbės valstybei siekiančiai visais įmanomais būdais išvengti pareigos kompensuoti už nustatytus apribojimus. Siekdami aiškiai ir skaidriai reglamentuoti kompensavimo procesą Siūlome projekto 6 straipsnį dėl papildymo 10² straipsniu išdėstyti taip:

6 straipsnis. Įstatymo papildymas 10² straipsniu

Papildyti įstatymą 10² straipsniu:

10² straipsnis. Kompensacijos privačių miškų savininkams už nustatytus veiklos apribojimus

1. Kompensacijos už saugomose teritorijose, taip kaip jos apibrėžtos Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatyme, esančiose miško valdose arba ne miškų ūkio paskirties žemės sklypuose esančioje miško žemėje nustatytus veiklos apribojimus išmokamos Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymo nustatyta tvarka.

2. Už ne saugomose teritorijose esančiose miško valdose arba ne miškų ūkio paskirties žemės sklypuose esančioje miško žemėje nustatytus veiklos apribojimus dėl nustatytų veiklos apribojimų privačių miškų savininkams pagal šį įstatymą išmokamos vienkartinės arba kasmetinės kompensacijos.

3. Vienkartinės kompensacijos išmokamos privačių miškų savininkams, kurių miško valdose arba ne miškų ūkio paskirties žemės sklypuose esančioje miško žemėje po nuosavybės teisių įgijimo į Nekilnojamojo turto kadastrą ir Nekilnojamojo turto registrą įrašomi apribojimai, uždraudžiantys brandžių medynų kirtimus. Kompensuojamos pajamos, kurios galėjo būti gautos pardavus medieną rinkoje, atimant iš jų vidutinės medienos ruošos sąnaudas, pridedant medienos prieaugio, kuris galėtų būti užaugintas miško valdoje po brandžių medynų iškirtimo ir miško atkūrimo per 25 metus vertę. Kompensacija apskaičiuojama taikant vidutinės medienos rinkos kainas ir vidutinės medienos ruošos sąnaudas tais metais, kai privataus miško savininkas pateikia prašymą apskaičiuoti ir išmokėti kompensaciją. Privataus miško savininkas prašymą dėl kompensacijos gali teikti nuo apribojimų įrašymo į Nekilnojamojo turto kadastrą ir Nekilnojamojo turto registrą dienos, bet ne anksčiau kaip tais metais, kai miškas pasiekia pagrindinių kirtimų amžių, taikytą po apribojimų nustatymo ir įrašymo į Nekilnojamojo turto kadastrą ir Nekilnojamojo turto registrą. Apribojimai taikomi tik jei jie įregistruoti

Nekilnojamojo turto kadastre ir Nekilnojamojo turto registre. Jeigu nuosavybės teisės į miško žemę buvo įgytos vėliau, negu Nekilnojamojo turto kadastre ir Nekilnojamojo turto registre buvo nustatyti apribojimai, kompensacijos už nustatytus apribojimus nemokamos (išskyrus atvejį, kai miško žemė įgyjama paveldėjimo būdu).

4. Kasmetinės kompensacijos išmokamos privačių miškų savininkams, kurių miško valdose arba ne miškų ūkio paskirties žemės sklypuose esančioje miško žemėje po nuosavybės teisių įgijimo į Nekilnojamojo turto kadastrą ir Nekilnojamojo turto registrą įrašomi apribojimai, atidedantys vėlesniam laikui brandžių medynų kirtimus arba reikalaujantys dalį kirstinų medžių palikti neiškirstų kirtimų atidėjimo laikotarpiui. Kompensuojamos negautos pajamos einamaisiais metais, kurios skaičiuojamos nuo negautų pajamų, kurios galėjo būti gautos iškirtus kirstinus medžius ir pardavus medieną rinkoje, atimant iš jų vidutinės medienos ruošos sąnaudas. Negautos pajamos apskaičiuojamos taikant vidutinės medienos rinkos kainas ir vidutinės medienos ruošos sąnaudas tais metais, kai privataus miško savininkas pateikia prašymą apskaičiuoti ir išmokėti kompensaciją. Privataus miško savininkas prašymą dėl kompensacijos gali teikti nuo apribojimų įrašymo į Nekilnojamojo turto kadastrą ir Nekilnojamojo turto registrą dienos, bet ne anksčiau kaip tais metais, kai miškas pasiekia pagrindinių kirtimų amžių, taikytą po apribojimų nustatymo ir įrašymo į Nekilnojamojo turto kadastrą ir Nekilnojamojo turto registrą. Apribojimai taikomi tik jei jie įregistruoti Nekilnojamojo turto kadastre ir Nekilnojamojo turto registre. Jeigu nuosavybės teisės į miško žemę buvo įgytos vėliau, negu Nekilnojamojo turto kadastre ir Nekilnojamojo turto registre buvo nustatyti apribojimai, kompensacijos už nustatytus apribojimus nemokamos (išskyrus atvejį, kai miško žemė įgyjama paveldėjimo būdu).

Raginame LR aplinkos ministeriją teikti šį projektą Lietuvos Respublikos Vyriausybei, tik po to, kai jis bus apsvarstytas Miškų ūkio konsultacinėje taryboje.

Su pagarba,

Aidas Pivoriūnas

Direktorius

LR Vyriausybei

2019-10-17

Nr. 67

Kopija: LR Aplinkos ministerijai

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS MIŠKŲ ĮSTATYMO NR. I-671 1, 2, 3, 4, 7, 11, 15, 18 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO, ĮSTATYMO PAPILDYMO 10(2) IR 15(1) STRAIPSNIAIS IR ĮSTATYMO PAPILDYMO PRIEDU ĮSTATYMO PROJEKTAS [REG. NR. 19-9970(2)]

Pastebėjome, kad LR Aplinkos ministerija 2019-10-02 Vyriausybei pateikė Lietuvos Respublikos miškų įstatymo Nr. I-671 1, 2, 3, 4, 7, 11, 15, 18 straipsnių pakeitimo, įstatymo papildymo 10(2) ir 15(1) straipsniais ir įstatymo papildymo priedu įstatymo projektą [Reg. Nr. 19-9970(2)]

Atkreipiame Vyriausybės dėmesį, kad šis projektas **nėra teiktas derinimui** su socialiniais partneriais ir plačiąja visuomene, projektas **nėra apsvarstytas** Miškų ūkio konsultacinėje taryboje. Ankstesniuose Aplinkos ministerijos pataisų projektuose Miškų įstatymui bandytas įtvirtinti teisinis reguliavimas buvo argumentuotai sukritikuotas miškininkų, mokslininkų, miškų ir žemės savininkų, nevyriausybinių organizacijų. Primename, kad ankstesniuose etapuose Aplinkos ministerijos rengiamo **labai panašaus turinio** Miškų įstatymo pataisų projektui (Nr.19-8561) **NEPRITARĖ** Miškų ūkio konsultacinė taryba 2019 m. kovo 4 d. posėdyje, daug kritinių pastabų turėjo ir Seimo Aplinkos apsaugos komitetas 2019 m. kovo 13 d. posėdyje, priėmęs detalų protokolinių sprendimų šiuo klausimu. Tačiau **i išsakytus argumentus neįsiklausyta** ir vėl pakartotinai teikiami su miškininkystės mokslu bei praktika prasilenkiantys įstatymo pakeitimai, tik šį kartą tiesiai Vyriausybei aprobuoti. Nei Aiškinamajame rašte, nei Derinimo pažymoje **nėra užsimenama** apie tai, nepateikiami ir argumentuoti motyvai, kodėl ankstesniuose Miškų įstatymo pataisų projekto rengimo etapuose analogiškiems pakeitimams išsakytą kritiką bei pastabas neatsižvelgta. Pasirinktas ignoravimo kelias, o kad formaliai pa(si)teisinti- įtraukta daugiau keičiamų įstatymo straipsnių ir tai bandoma traktuoti, kaip visai naujas projektas. Tai yra **nepriimtina** ir prasilenkia su gera teisėkūros praktika.

Įstatymo projekto Aiškinamajame rašte, 7 punkte, **klaidinančiai** teigiama, kad (citata)“ „Įstatymo įgyvendinimas verslo sąlygoms ir jo plėtrai *esminės įtakos neturės*.“ Kai tuo tarpu netgi pačiai Aplinkos ministerijai pavaldžių institucijų VĮ Valstybinės miškų urėdijos, Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos ir Valstybinės miškų tarnybos parengtos pažymos aiškiai įvardina dėl planuojamų įvesti apribojimų atsirasiančius *ženklus ekonominius nuostolius* bei būtinas tokiu atveju *išmokėti šimtais milijonų eurų skaičiuojamas kompensacijų sumas*.

Dėl aukščiau įvardintų priežasčių ir dėl to, kadangi siūlomos nuostatos neatitinka darnaus miškų ūkio plėtros principų, neišsprendžia nei aplinkosauginių, nei socialinių miškų funkcijų gerinimo klausimų, nekalbant jau apie ekonomiką, kuriai atneštų nepamatotą žalą, šiam projektui [REG. NR. 19-9970(2)] **NEPRITARIAME ir siūlome Vyriausybei GRAŽINTI projektą rengėjams tobulinti**. Įpareigoti LR aplinkos ministeriją, kad ji gali teikti šį projektą LR Vyriausybei **tik po išsamaus apsvarstymo Miškų ūkio konsultacinėje taryboje**.

Prašome Vyriausybės, grąžinant Aplinkos ministerijai LR Miškų įstatymo projektą tobulinti, atkreipti rengėjų dėmesį į šiuos svarbiausiuosius trūkumus bei mūsų teikiamus pasiūlymus:

1 straipsnio pakeitimai. Dėl atsižvelgimo į privačių miškų žemėvaldos specifiką. Siūlome tikslinti Miškų įstatymo 1 straipsnį, išbraukiant žodį „vienodus“, išlaikant reikalavimą, kad visų nuosavybės formų miškai yra tvarkomi pagal tvaraus ir subalansuoto miškų ūkio principus:

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

Miškų įstatymo paskirtis – reglamentuoti miškų atkūrimą, apsaugą bei naudojimą ir sudaryti teisinę prielaidą, kad visų nuosavybės formų miškai būtų tvarkomi pagal vienodus – tvaraus ir subalansuoto miškų ūkio principus, užtikrinant racionalų miškų išteklių naudojimą ir siekiant aprūpinti šalies pramonę žaliava, suteikti šaliai didžiausią socialinę ir ekonominę naudą, užtikrinant biologinės įvairovės išsaugojimą, miškų produktyvumo didinimą, kraštovaizdžio stabilumą ir aplinkos kokybę, galimybę dabar ir ateityje atlikti ekologines, ekonomines ir socialines funkcijas nedarant žalos kitoms ekosistemoms.

Paziūrinimas: Būtina aiškiau detalizuoti ūkininkavimo privačiuose miškuose ypatumus, atsižvelgiant į smulkios ir fragmentiška išsidėsčiusios žemėnaudos specifiką. Priėmus ir įsigaliojus šiam įstatymo pakeitimui, būtų sudarytos sąlygos tikslinti Vyriausybės tvirtinamus Privačių miškų tvarkymo ir naudojimo nuostatus, kurių pagrindu privačių miškų ūkiai galėtų vykdyti veiklą. Tai leistų paskatinti privačių miškų savininkus ūkininkauti savo miško valdose ir iš šios veiklos sukurti pridėtinę vertę. Esamos Miškų įstatymo 1 straipsnio nuostatos suvienodina tiek privačių, tiek ir valstybinių miškų savininkus, bei juos įpareigoja tvarkyti miškus vadovaujantis vienodais principais. Tačiau ūkininkavimo sąlygos smulkiose fragmentiška išsidėsčiusiose privačiose miško valdose (vidutinis privačios miško valdos plotas yra ~3,4 ha) **reikšmingai skiriasi** nuo ūkininkavimo stambiuose kompaktiškuose valstybinių miškų masyvuose (VĮ „Valstybinė miškų urėdija“ valdo virš 1,1 mln. ha).

Siūlymas atitiktų šio įstatymo 9 straipsnio 5 dalyje nurodytą nuostatą, jog miško savininkai, be šio įstatymo privalo laikytis ir **Privačių miškų tvarkymo ir naudojimo nuostatų**, kurios apibrėžia tik privačių miškų tvarkymą, šių miškų naudojimą, atkūrimą, apsaugą, taip pat privačių miškų savininkų teises ir pareigas tvarkant, prižiūrint ir naudojant privačius miškus. Atsivertiant į Valstybinių miškų ir privačių miškų savininkų teises, pareigas, funkcijas, įgaliojimus, atsakomybę, miškų apimtį ir paskirtį, valstybiniai miškai ir privatūs miškai negali būti tvarkomi pagal vienodus principus ar standartus. Šiuo metu galiojančiame Miškų įstatymo 1 straipsnyje, kuriame yra apibrėžta šio įstatymo paskirtis, yra nurodyta, jog visų nuosavybės formų miškai turi būtų tvarkomi pagal *vienodus* tvaraus ir subalansuoto miškų ūkio principus.

2 straipsnio pakeitimai. Remiantis miškų mokslo ekspertų pasiūlymais:

- a) **Siūlyme** projekte 2 straipsnį papildant nauja 7 dalimi sąvoką „medžių rūšies kilmės rajonas“ apibrėžti taip: ***Medžių rūšies kilmės rajonas – geografinė klimatinė teritorija, kurioje auga vienodų ar artimai vienodų struktūrinių požymių atitinkamos medžių rūšies populiacijos.*** Projekto rengėjų siūlyme įterpiama frazė „jeigu reikia, atsižvelgiant į aukštį virš jūros lygio“ yra perteklinė.
- b) **Siūlyme** projekte 2 straipsnį papildant nauja 11 dalimi tikslinti sąvokas Vietoje „miško dauginamoji medžiaga“ naudoti „**miško veisimo medžiaga**“, vietoje „sodmeninės augalų dalys“ naudoti „**auginiai**“, o vietoje „sėklinė medžiaga“ – „**sėklos**“. Tie patys terminai naudotini ir kitose šio straipsnio dalyse ir kitur keičiamo įstatymo tekste.

3 straipsnio pakeitimai. Dėl siekių keisti ūkininkavimo tikslus ir ūkininkavimo režimus miškų grupėms. Projekto 3 straipsniu siūloma gana esmingai keisti LR miškų įst. 3 straipsnio nuostatas, apibrėžiančias dabartinių miško grupių paskirtį (tikslus) ir nustatytą ūkininkavimo režimą. Tas kelia didelį miško savininkams ir miškininkams dėl sekančių priežasčių:

- a) pakeitimų rengėjų siūlymai gan esmingai keisti ūkininkavimo tikslą ir ūkininkavimo režimą **nėra pagrįsti moksliniais tyrimais dėl jų būtinybės**, neatliktas vertinimas pateikiant atsakymus į esminį klausimą: Kokių ir kiek ekologinių paslaugų, bioįvairovės būtų prarasta, jei būtų įgyvendinti pataisų rengėjų siūlomi apribojimai ar draudimai miškininkavimo? Nemaža dalis jų tinkamai nepagrįsti, prieštarauja miškininkystės mokslo žinioms ir elementariai ūkinės veiklos patirčiai, priėmimo atveju išsauktų didelio masto neigiamą poveikį ekonominiu, socialiniu ir taipogi ekologiniu aspektais. Siūlomi miško kirtimo būdai nepagrįsti natūralaus miško bendrijų vystymosi dėsningumų panaudojimu, o daugeliu atveju jiems prieštarauja. Aplinkos ministerija iki šiol neturi konkrečių mokslinių rekomendacijų dėl konkrečioms gamtinėms vertybėms palankiausias sąlygas užtikrinančių ūkininkavimo priemonių tinkamumo.

- Įstatymo projektu keičiamo 3 straipsnio 1 punkte numatoma uždrausti atvejinius kirtimus II a miškų grupės medynuose: <... Šios miškų grupės (IIa) medynuose draudžiami atvejiniai ir plynieji miško kirtimai...> Paliekami tik atrankiniai kirtimai. Pagal dabar galiojančias Miško

kirtimų taisyklės " 42.4. IIA miškų grupės medynuose taikomi grupiniai atrankiniai pagrindiniai miško kirtimai...>, t.y galima iškirsti tik 0,1ha lizdus. Jų kartojimas galimas tik kartą per 10 metų. Sunku įsivaizduoti jog tokiu būdu pavyks įgyvendinti IIA miškų grupei keliamus tikslus : „išsaugoti, formuoti neintensyviai naudoti arba atkurti biologinės įvairovės išsaugojimo paslaugas teikiančias miško ekosistemas su įvairiaamžiais medynais“. Jau daug metų diskutuojama apie tai, jog toks lizdų dydis yra per mažas norint atkurti mišką (šiuo atveju įvairiaamžius medynus). Pernai AM ir VMU delegacija buvo išvykusi į Lenkiją (Bialystoko vaivadiją) susipažinti su šios šalies miškininkų patirtimi vykdant neplynus kirtimus. Lenkijoje atskirais atvejais neplynuose kirtimuose galimi iki 1ha lizdai.

- Įstatymo projektu keičiamo 3 straipsnio 5 dalimi ūkiniuose miškuose nepagrįstai apriojamas sanitarinių kirtimų plotas (dabartinėje redakcijoje plyniesiems sanitariniams kirtimams taikoma išimtis). Negi ištis bus paliekami neiškirti miško kenkėjų ar ligų židiniai, jeigu jie viršys 8ha? O kaip bus saugomose teritorijose
- Įstatymo projektu keičiamo 3 straipsnio 4 ir 5 dalimis siekiama nustatyti, kad regioniniuose parkuose ir draustiniuose plynųjų pagrindinių miško kirtimų *biržės plotas negalės būti didesnis kaip 1 hektaras*. Ši nuostata jau sulaukė stiprios ir argumentuotos kritikos iš miškininkystės mokslininkų ir praktikų, todėl būtina atsižvelgti į išsakytas pastabas. 1 ha niekuo neargumentuotas dydis. Atkreiptinas dėmesys, kad yra problema su perbrendusių minkštų lapuočių iškirtimu. Įvedus 1 ha plotą ir įvertinus šliejimą, perbrendusių medynų dar daugiau susikaups, nes vietoj dabar iškertamų 3 ha (kai viršijamas plotis)- 5ha, bus 3 arba 2+2+1 biržės po 1 ha per 15 metų. Minkštų lapuočių atveju paskutinėje biržėje mediena visiškai suges. Jei sklypai dideli, gausis labai siauros biržės, kuriose neatsikurs šviesiamėgiai medynai dėl gretimų medžių stelbimo. Kiltų problemų šlapiuose medynuose, pavyzdžiui, juodalksnynuose kirtimai įmanomi tik esant įšalui šaltą žiemą (o jos pastaruoju metu pasitaiko labai retai) arba labai sausą vasarą (kurios taip pat ne dažnesnės). Todėl dalyti šiuo metu leidžiamos biržės 3 ha plotą į tris dalis reiškia, kad dalį šio sklypo iškirsime gal neanksčiau, kaip po 20 metų, kai mediena jau bus praradusi vertę ir į tą patį sklypą kirtimo techniką turėsime varyti ir žeisti aplinką tris kartus (valstybiniame parke!), vietoj to, kad plotas jau 20 metų būtų galėjęs „ilsėtis“ ir atstatyti natūralias aplinkos sąlygas ir bioįvairovę.

Siūlome Vyriausybei pareikalauti iš Aplinkos ministerijos, kad teikiamų miško grupių paskirties (tikslų) ir nustatyto ūkininkavimo režimo pakeitimai **būtų pagrįsti** mokslinių tyrimų rezultatais ir rekomendacijomis dėl galimų miško kirtimų ir kitos miškų ūkinės veiklos vykdymo jose, neprieštarautų miškininkystės mokslo žinioms ir ilgametei ūkinės veiklos patirčiai.

Siūlome III – IV grupių miškuose **neįvedinėti naujo apribojimo** mažinant plynųjų pagrindinių miško kirtimų biržės maksimalų leistiną plotą **iki 1 hektaro** regioniniuose parkuose ir draustiniuose. Tiksliau būtų peržiūrėti saugomų teritorijų ribas ir medienos tiekimui skirtus III – IV grupių miškus išjungti iš saugomų teritorijų.

Siūlome Įstatymo projektu keičiamame 3 straipsnyje **būtinai numatyti, kuriais atvejais nacionaliniuose parkuose esančiuose miškuose galimi plyni kirtimai**, kadangi šiuo metu galiojantis reglamentavimas jau parodė, kad tokio būdo netaikant susiduriama su daug problemų atkuriant tikslinėmis medžių rūšimis

b) Projekto rengėjai pataisų 6 str. (*Įstatymo papildymas 10(2) straipsniu*) siūlo, kad miško savininkams būtų skiriama kompensacija už ūkinės veiklos apribojimus **TIK TUO ATVEJU, jei keičiama miškų grupė** (pavyzdžiui, iš IV grupės į III grupę). Tačiau, jei keičiamas ūkininkavimo režimas jį griežtinant konkrečiai miškų grupei (t.y. formaliai grupės nekeičiant, tik nustatanti naujus veiklos apribojimus,) tuomet kompensacijos projekto rengėjų sumanymu jau nepriklausytų. Tokiu būdu **galimai užsimojama į privačios nuosavybės dalinį nusavinimą**, niekaip nekompensuojant savininkams už praradimus. Tai yra nepriimtina, kadangi LR Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad keisdama ūkinės veiklos sąlygas ar nutraukdama tam tikrą ūkinę veiklą valstybė turi paisyti Konstitucijoje įtvirtintų *teisėtų lūkesčių apsaugos, proporcingumo principų*, taip pat kad valstybei gali atsirasti pareiga atlyginti (kompensuoti) ūkio subjektams ir kitiems asmenims praradimus, jų patirtus dėl teisinio reguliavimo pakeitimo.

Siūlyme įstatyme įtvirtinti principą, kad už nustatomus ūkinės veiklos apribojimus **kompensacija skiriama visais atvejais**, kuomet nustatyti veiklos apribojimai realiai sumažina gaunamą naudą arba uždraudžia anksčiau vykdytą veiklą. Ir kad **apribojimai miško žemės sklypui (jo daliai), įsigalioja tik nuo jų įrašymo į Nekilnojamojo turto kadastrą ir Nekilnojamojo turto registrą dienos**.

c) Siekiant neuždėti neproporcingos finansinės ir biurokratinės naštos, **siūlyme** numatyti sąlygą, kad šio Projekto pakeitimais sumažinti kirtimų biržių plotai bus privalomi rengiant naujus miškotvarkos projektus, o kirtimai pagal iki įstatymo pataisų įsigaliojimo parengtus miškotvarkos projektus būtų leidžiami, jei juose suprojektuoti ir patvirtinti biržių plotai neviršija iki šio įstatymo priėmimo nustatytų maksimalių biržių plotų.

7 straipsnio pakeitimai.

Raginame įgyvendinti ne kartą viešai politikų išsakytą pažadą **panaikinti 2015 m. įvestus 5% atskaitymus nuo privačių miško savininkų veiklos** (*skaičiuojamus nuo galutinės pardavimo kainos už parduotą nenukirstą mišką ir apvaliąją medieną*). Lietuvos miško ir žemės savininkų asociacijos XXII Generalinės Asamblėjos, vykusios 2019-04-18, metu LR Vyriausybės atstovas iš tribūnos viešai patikino, kad bus atsisakyta Miškų įstatymu nustatyto 5 proc. mokesčio privačių miškų savininkams. Dar anksčiau tokiems pakeitimams svarstant Miškų įstatymo pataisas jau yra pritaręs Seimo Kaimo reikalų komitetas (2017-07-05 išvada Nr. 110-P-26).

Todėl **siūlyme** patikslinti keičiamo Miškų įstatymo 7 straipsnio 2 dalies tekstą ir ją išdėstyti taip:

[...] „2. Bendrosioms ~~miškų~~ miškų ūkio reikmėms tenkinti Vyriausybės nustatyta tvarka ~~miško valstybinių miškų~~ valdytojams nustatomi privalomieji 5 procentų atskaitymai į valstybės biudžetą iš pajamų už parduotą žaliavinę medieną ir nenukirstą mišką. Šie atskaitymai įtraukiami į valstybės biudžeto pajamas ir naudojami Bendrųjų ~~miško~~ miškų ūkio reikmių finansavimo programai įgyvendinti. [...]“

10² straipsnis. Dėl kompensavimo privačių miškų savininkams už nustatytus veiklos apribojimus

Pritariame, kad šis Miškų įstatymo papildymas straipsniu, nusakančiu kaip yra kompensuojama už nustatytus veiklos ribojimus, yra reikalingas.

Atkreipiame Vyriausybės dėmesį ir siūlyme pavesti Aplinkos ministerijai rengiant šios dalies reglamentavimą numatyti, kad:

- Kompensavimas už ūkinės veiklos apribojimus privačiuose miškuose turi būti nustatomas *visais atvejais*, kai dėl apribojimų *miško plotui* patiriami nuostoliai (tiesioginiai ūkinės veiklos nuostoliai ir sumažėjusi nuosavybės vertė);
- už *tokius pat apribojimus nuosavybei* turi būti mokamos tokios pat kompensacijos, nepriklausomai nuo to, kokių teisės aktu jos yra nustatytos. Jau ne kartą kėlėme pasiūlymą, kad būtų tikslinga kompensacijų tvarką nustatyti viename teisės akte, nes šiuo metu kompensacijų už nustatytus apribojimus apskaičiavimą ir išmokėjimą norima nustatyti Saugomų teritorijų, Miškų ir Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymais
- už ūkinės veiklos apribojimus turi būti atlyginama *rinkos verte* Lietuvos Respublikos Konstitucijos 23 str. įtvirtinta imperatyvi nuostata, jog atlyginama turi būti teisingai, kas teismų praktikoje yra suprantama kaip *rinkos vertė*. Tai reiškia, kad turi būti mokama kompensacija periodiškai už tuo laikotarpiu patirtus suvaržymus, o jei suvaržymai yra nuolatinio pobūdžio ir žemės sklypu, jo dalimi dėl nustatytų apribojimų nebegalima naudotis pagal paskirtį – tokia žemės (žemės sklypas ar jo dalis) paimama visuomenės poreikiams, ir atlyginama *rinkos verte*. Teisinio tikrumo ir sąžiningumo principai reikalauja, kad *kompensacijos turėtų būti mokamos tol, kol nuosavybei yra taikomi apribojimai*, nes tai ne tik sąlygoja tiesioginius ūkinės veiklos nuostolius, bet ir sumažina nuosavybės vertę.

Remiantis aukščiau išdėstytu, **siūlyme** nustatyti *pilno kompensavimo priemones* už naujus apribojimus nuosavybei ir ūkinei veiklai joje bei dėl suvaržymų/ar papildomų būtinų veiklų atsirandančias *papildomas išlaidas*:

- Įstatymo projekte būtina aiškiai **įvardinti rinkos vertę, kaip kompensacijos pagrindą**, įtvirtinant pilną miško savininko ar valdytojo patiriamų praradimų (žalos ar/ir negautų pajamų) kompensavimą. . Bandymai reglamentuoti kitaip prieštarauja LR Konstitucijai. Tą iliustruoja, pavyzdžiui, kad Lietuvos Respublikos Konstitucinis teismas priėmė nagrinėti prašymą ištirti, ar Konstitucijai neprieštarauja teisinis reguliavimas, kuriuo nustatytas maksimalus vienkartinės kompensacijos, mokamos už naudojimąsi tinklų operatorių naudai nustatytu žemės servitutu, dydis (prašymo Nr. 1B-27/2018).
- Privalu įtvirtinti, kad **apribojimai ar draudimai privačiai nuosavybei yra taikomi, kai jei yra įregistruoti įrašymo į Nekilnojamojo turto kadastrą ir Nekilnojamojo turto registrą.**
- kompensavimas ir subsidijos **taikomi miško plotui, o ne asmeniui**, tad pasikeitus miško savininkui ar valdytojui išlieka ne vien nustatyti veiklos apribojimai, bet ir miško valdai taikomos kompensavimo priemonės.
- Kompensacijas būtina numatyti **už visus ūkinės veiklos apribojimus**, o ne vien tik atvejais, kuomet keičiama miškų grupė. (Pavyzdžiui, į Įstatymo projekte aptariamus atvejus, kuomet būtų mokamos kompensacijos, neįtraukti kiti apribojimai: apie saugomų paukščių lizdavietes, dėl kirtimo laiko sutrumpinimo nekertant perėjimo laikotarpiu, dėl draudimo kirsti neįšalus gruntu (ko dabar beveik nebūna), dėl kirtimo būdo, kai uždraudžiami plyni ir medienos gamyba yra brangesnė kertant neplynai, o atrankinių kirtimų atveju vienaamžiuose medynuose iki paskutinio atvejo mediena praras kokybę ir t.t).
- Kompensacijos privalo būti numatytos ir išmokamos už ūkininkavimo apribojimus/draudimus **ir Europos Bendrijos svarbos miško buveinėse.**
- Būtina numatyti, kad už įvedamus apribojimus **gali būti taikomos mokesstinės lengvatos.**
- Įstatymo projekte (4 punktas), 10² straipsnio 3 dalyje įvedama **diskriminacinė nuostata** : <... kompensacijos išmokamos tik tuo atveju, jeigu ....miško plotas ... buvo grąžintas natūra.> Tokiu būdu projekto rengėjai siekia diskriminuoti miško savininkus, kuriems nuosavybė buvo grąžinta kaip kompensacija už neišlikusį nekilnojamąjį turtą arba kurie mišką įsigijo kitais teisetais būdais (pirko, gavo paveldėję ir pan.). Tokios diskriminacijos įstatyme neturi būti, o kompensavimas ir subsidijos turi būti **taikomi miško plotui, o ne asmeniui**. Tad pasikeitus miško savininkui ar valdytojui išlieka ne vien nustatyti veiklos apribojimai, bet ir miško valdai taikomos kompensavimo priemonės.
- 10² straipsnio 3 punkte yra painiavos apibrėžiant kompensacijų objektą: ...<laikinais uždraudžiamas dalis brandžių medžių iškirtimas...> toliau tame pačiame punkte ... < , kai miškas pasiekia pagrindinių amžių...> Tai apie ką kalbama: apie brandžius medžius, medynus ar mišką? Ir kodėl šnekama tik apie brandžius medynus ar medžius, o kur medienos praradimai iš tarpinių kirtimų?
- Įgyvendinant 17-sios Vyriausybės programos 91.14. punktą, numatyti, kad Įstatymo projektu teikiamame 10² straipsnyje nustatytas teisinis reglamentavimas **taip pat taikomas mokant aplinkosauginės išmokas, subsidijas, skiriant tikslinės investicijas ar kompensuojant už apribojimus**, kurie šio Įstatymo nustatytais atvejais nustatomi su miško savininku ar valdytoju sudarant **individualias apsaugos sutartis** dėl veiklos apribojimų, konkrečių specialiųjų žemės naudojimo sąlygų ar techninės pagalbos.

Nepritariame, kad kompensacijos būtų mokamos iš skurdžių *Bendrujų miškų ūkio reikmių finansavimo programos lėšų finansavimo programos* biudžeto, kurios surenkamos iš pačių miško savininkų ir valdytojų (!) ir iš esmės turi būti skiriamos miškų ūkio plėtrai finansuoti. Be to, akivaizdu, kad dėl numatomų įvesti drastiškų miško kirtimų apribojimų lėšų surinkimas į šią programą ženkliai sumažės.

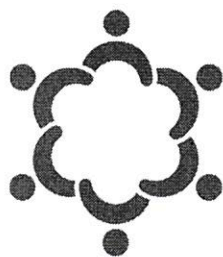
Paaikškinimas: Aplinkos ministerija skaičiavimų-kiek tektų išmokėti kompensacijų- kol kas neturi, nors bauginantį mastą tokiu atveju būtinų kompensacijoms išmokėti sumų ir grėsiančių nuostolių (**viršijančius 1 mlrd. EUR !**) galima bent dalinai įvertinti iš *Pažymos dėl EB svarbos miško buveinių*. Nei Seimas, nei Finansų ministerija, nei Vyriausybė, nei visuomenė apie galimas siūlomo reguliavimo realias pasekmes nėra informuojama. Netgi priešingai, bandoma formuoti klaidinančią nuomonę, neva didžiajai šių kompensacijų daliai neprireiks papildomų valstybės

biudžeto lėšų, o kasmetinės išmokamos sumos sieks tik neženkliai sumas (kiek anksčiau Aplinkos ministerija skaičiavo iki 10 mln. eurų ir kad lėšos bus išmokamos iš ES paramos lėšų [šaltinis - AM 2019.01.22 pranešimas: <http://am.lrv.lt/lt/naujienos/plyniams-misko-kirtimams-riboti-konsultacijos-su-visuomene>]. Susidaro įspūdis, jog Miškų įstatymo projekte tik imituojama, kad toks kompensacinis atlygis realiai bus. Nepamatuoti suvaržymai didina miškų savininkų ir viso medienos sektoriaus nuostolius bei netikrumą dėl ateities, mažina turimų valdų vertę ir skatina jų pardavimą. Tuo naudojasi eilė stiprų finansinį užnugarį turinčių užsienio kapitalo įmonių, aktyviai supirkinėjančių miško valdas. Savaimė toks procesas gal ir nėra žalingas miškams, tačiau nukerta vieną iš šaltų, tvirtai rišančių žmogų su savo kraštu.

Pagarbiai.

dr. Algis Gaižutis, LMSA Valdybos pirmininkas
Lietuvos miško ir žemės savininkų asociacija (LMSA)
A. Juozapavičiaus g. 9, 09311 Vilnius
Tel./fax. +370 5 2767590; mob. +370 687 95113
el.paštas: algis@forest.lt
interneto svetainė: www.lietuvosmiskai.lt

ORIGINALAS PAŠTU NEBUS SIUNČIAMAS

Aplinkosaugos
koalicija

Lietuvos Respublikos
Aplinkos ministerijai

2019-11-11 Nr. ANVOK-??

DĖL MIŠKŲ ĮSTATYMO PAKEITIMO PROJEKTO

Teikiame papildomas ir patikslintas pastabas Miškų įstatymo pakeitimams, atsižvelgdami į diskusijas, vykusias lapkričio 7 dieną Aplinkos ministerijoje pasitarime dėl pastabų Miškų įstatymo Nr. I-671 1, 2, 3, 4, 7, 11, 15, 18 straipsnių pakeitimo, įstatymo papildymo 10(2) ir 15(1) straipsniais ir įstatymo papildymo priedu įstatymo projektui Nr. 19-9970(2).

Aplinkosaugos koalicija pagrindines pastabas ir pasiūlymus pateikė raštu ANVOK-88, o detalūs pasiūlymai buvo pateikti šio rašto priede. Prieš pasitarimą atsiųstoje derinimo pažymoje buvo atspindėta tik viena iš daugelio pateiktų pastabų ir pasiūlymų. Pagrindinės pastabos derinimo pažymoje nebuvo atspindėtos. Šiuo raštu siekiame pateikti pagrindinių mūsų pastabų suvestinę. Pasiūlymus patiksliname atsižvelgdami į įvykusią diskusiją ir papildomai teikiame papildomą siūlymą dėl I grupės miškų.

Pastabas ir pasiūlymus teikiame iš gamtosauginės pusės, siekdami, kad būtų užtikrinta tinkama Europos Bendrijos (EB) svarbos buveinių ir biologinės įvairovės apsauga. Prieš teikdami konkrečius pasiūlymus norime atkreipti dėmesį, kad:

- Biologinės įvairovės nykimas yra visuotinai pripažinta problema (krizė), kurią sprendžiant būtina keisti miškų naudojimo ir tvarkymo taisykles.
- **Saugomose teritorijose miškai turi būti tvarkomi atsižvelgiant į gamtosaugos (ekosistemų) principus**, o ne į konvencinės miškininkystės reikalavimus.
- I ir IIA grupės miškai yra ypatingai svarbūs biologinės įvairovės apsaugai, nes pagal dabartinį teisinį reguliavimą šios grupės yra skirtos ekosistemų apsaugai. IIA grupės miškuose gali būti vykdomi **tik biologinės įvairovės palaikymui skirti specialūs kirtimai**.
- Atkuriant Saugomų teritorijų miškus pirmenybė turi būti teikiama **natūraliam miško atžėlimui**.
- Ilgainiui turi būti **didinama IIA grupės miškų dalis nuo 9% iki mažiausiai 15%**, siekiant, jog būtų formuojami didesni griežtos apsaugos (nekirtimo) masyvai. Galimas kriterijus išskiriant papildomus IIA grupės miškų plotus būtų EB svarbos ir Kertinės miško buveinės.
- Saugomose teritorijose palaipsniui turėtų nelikti IV grupės miškų.

bendrija • community
ATGAJA

dvi

DARNAUS
VYSTIMO
INICIATYVOS

ŽIEDINĖ
EKONOMIKA

Žemiau teikiame pagrindines pastabas ir pasiūlymus Miškų įstatymo pakeitimams:

1. 3 straipsnis. 3 straipsnio pakeitimas.

Užtikrinti, kad IIA grupę būtų galima suteikti ir sklypams ar jų dalims, kurie yra ne tik išvardintuose draustiniuose, bet ir kitose saugomose teritorijose.

A – ekosistemų apsaugos miškai. Kraštovaizdžio, Telmologinių, pedologinių, botaninių, zoologinių, botaninių-zoologinių draustinių miškai, ~~ar jų dalys~~ kitų rūšių saugomų teritorijų miškai ar jų dalys, kurie dėl juose esančių gyvosios gamtos vertybių šių teritorijų planavimo dokumentuose priskirti ekosistemų apsaugos miškams, miško sklypai, kuriuose yra Europos bendrijos svarbos natūralios miškų buveinės ir su mišku susijusių Europos bendrijos svarbos rūšių buveinės, patenkančios į buveinių apsaugai svarbias teritorijas ir vietas, atitinkančias buveinių apsaugai svarbių teritorijų apsaugos kriterijus (Europos bendrijos svarbos teritorijas), kurios nustatytos tokių tipų buveinėms ir rūšims saugoti, priešeroziniai miškai.

Pagrindimas. Pagal paskirtį šis režimas turėtų būti tinkamas natūralių miškų buveinių apsaugai. Tačiau pagrindinė problema yra ta, kad IIA miško grupę bus galima nustatyti tik dalies draustinių ir priešeroziniuose miškuose. Kituose miškuose EB svarbos natūralios buveinės, EB svarbos ir Lietuvos Respublikos saugomų rūšių buveinės negalės būti priskirtos šiai grupei ir neturės atitinkamos apsaugos. Todėl, siekiant išsaugoti šias vertybes, būtina suteikti galimybę IIA miškų grupę nustatyti ir kituose gamtiniu požiūriu vertinguose miškuose. Tokia galimybė buvo iki 2015 m. rudens, kai pakeitus Miškų įstatymą ji buvo išbraukta. Dėl šio pakeitimo vertinguose gamtiniu požiūriu saugomų teritorijų planavimo dokumentuose išskirtuose miškuose ne draustinių zonose miško grupės iš II keičiamos į III ar netgi į IV ir vertybėms iškyla sunaikinimo grėsmė.

2. 3 straipsnis. 3 straipsnio pakeitimas.

Iš siūlomo IIA grupės apibrėžimo pašalinti ūkininkavimo tikslą “Neintensyviai naudoti”, drausti pagrindinius miško kirtimus, o medynams išsaugoti, formuoti ar atkurti naudoti tik specialiuosius biologinės įvairovės kirtimus.

Siūloma formuluotė: *A – <...> Ūkininkavimo tikslas – išsaugoti, formuoti arba atkurti biologinės įvairovės išsaugojimo paslaugas teikiančias miško ekosistemas su joms būdinga biologine įvairove. Šios miškų grupės medynuose draudžiami miško kirtimai, išskyrus specialiuosius miško kirtimus, sanitarinius miško kirtimus ekstremaliųjų įvykių, stichinių nelaimių padarinių likvidavimo ar masinio ligų ir (ar) kenkėjų išplitimo atvejais, kai reikalavimas sunaikinti kenksmingus organizmus nustatytas teisės aktuose.*

Pagrindimas. Ekosistemų apsaugos miškuose neturėtų būti daromi jokie komerciniai kirtimai, net ir atrankiniai arba einamieji (retinimai). Galimi tik bioįvairovės išsaugojimo ir buveinių (medyno) struktūros gerinimo kirtimai.

Tiek valstybiniuose miškuose, tiek privačiuose miškuose iki šiol nebuvo pakankamo supratimo ir geratoriško intereso saugoti gamtinę prasmę vertingus miškus. Linkstama įgyvendinti tik tai, kas būtina, nesilaikoma gamtai palankaus ūkininkavimo principų (pvz., pasiekę gamtinę brandą IIA grupės miškai iškertami atrankiniais kirtimais ar plynais sanitariniais kirtimais). Atsižvelgiant į tai būtina atsakingai parinkti ūkininkavimo režimus ir galimas kirtimų rūšis. Atsižvelgiant į tai siūlome leisti tik specialiuosius biologinės įvairovės miško kirtimus ir sanitarinius kirtimus, kai neišvengiamai to reikia.

landrāja community
ATGAJA

dvi

DARNAUS
VYSTYMO
INICIATYVOS

ŽIEDINĖ
EKONOMIKA

3. 7 straipsnis. 15 straipsnio pakeitimas
Užtikrinti, kad saugomose teritorijose, o ypač IIA grupės miškuose, būtų galimybė leisti ilgiau nei 3 metus trunkantį natūralų miško atžėlimą, reikalingą dėl bioįvairovės tikslų.

Siūloma formuluotė. 10. Miškas atkuriamas ir įveisiamas mišką želdinant arba jam želiant, laikantis aplinkos ministro tvirtinamų Miško atkūrimo ir įveisimo nuostatų reikalavimų. Kirtavietėse ir želdintuose miško aikštėse miškas turi būti atkurtas ne vėliau kaip per trejus metus po jų atsiradimo. Žuvę želdiniai ir želiniai turi būti atkurti ne vėliau kaip per dvejus metus, atkurtini žuvę medynai – ne vėliau kaip per trejus metus nuo jų žuvimo fakto nustatymo. Šie miško atkūrimo terminai nėra taikomi saugomose teritorijose tais atvejais, kai pagal šių teritorijų planavimo dokumentus ir gamtotvarkos planus yra numatytas savaiminis atžėlimas. <...>

Pagrindimas. Per greitas kirtaviečių ar dėl gamtinių priežasčių sunykusio miško apželdinimas panaikina arba labai sumažina šių buveinių naudą specializuotoms rūšims, mažina būsimo miško kartos ekologinę vertę. Tai svarbu kai kurioms paukščių apsaugai svarbioms teritorijoms ir buveinių apsaugai svarbioms teritorijoms.

4. Naujas pasiūlymas. 3 straipsnis. 3 straipsnio pakeitimas.
Leisti I grupę priskirti telmologinių, botaninių, zoologinių, botaninių-zoologinių draustinių miškams.

Siūloma formuluotė. I grupė – rezervatiniai miškai. Tai yra valstybinių gamtinių rezervatų, valstybinių parkų ir biosferos stebėsenos (monitoringo) teritorijose esančių gamtinių rezervatų ir rezervatinių apyrbų miškai, o taip pat ypatingą gamtinę vertę turinčių telmologinių, botaninių, zoologinių, botaninių-zoologinių, kraštovaizdžio draustinių miškai ar jų dalys. Ūkininkavimo tikslas – sudaryti sąlygas miškams natūraliai augti. Miško kirtimai, išskyrus Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatyme ir rezervatų ar draustinių nuostatuose numatytus atvejus, draudžiami.

Pagrindimas. biologinei įvairovei saugoti yra svarbu suformuoti masyvus, kuriuose nevykdoma ūkinė veikla, tačiau žmonių lankymasis nėra draudžiamas. Vienas iš sprendimų yra tokius masyvus priskirti I miškų grupei.

5. 3 straipsnis. 3 straipsnio pakeitimas.
IIB grupėje nešvelninti kirtimų režimo, o kaip tik griežtinti, užtikrinant, kad atvejais kirtimais nebūtų galima iškirsti plynai.

Siūloma formuluotė. B – rekreaciniai miškai. Tai yra miško parkai, miestų miškai, valstybinių parkų rekreacinių zonų miškai, rekreaciniai miško sklypai ir kiti poilsiui skirti miškai. Ūkininkavimo tikslas – formuoti ir išsaugoti rekreacinę miško aplinką. Šios miškų grupės medynuose draudžiami plėnieji pagrindiniai miško kirtimai, išskyrus specialiuosius miško kirtimus, sanitarinius miško kirtimus ekstremaliųjų įvykių, stichinių nelaimių padarinių likvidavimo ar masinio ligų ir (ar) kenkėjų išplitimo atvejais, kai reikalavimas sunaikinti kenksmingus organizmus nustatytas teisės aktuose.

Pagrindimas. Numatoma švelninti kirtimų apribojimus ir intensyvinti miško naudojimą IIB grupės rekreaciniuose miškuose. IIB grupės miškų funkcinė paskirtis yra tenkinti visuomenės rekreacines, kultūrines ar edukacines reikmes, sudaryti sąlygas plėtoti poilsio, turizmo, sporto, reabilitacijos,

bandrija - community
ATGAJA

dvi

DARNAUS
VYSTYMO
INICIATYVOS

mokymo ar kitą rekreacinę, kultūrinę, pažintinę veiklą gamtoje. Kartu turi būti mažinamas šios veiklos žalingas poveikis aplinkai ir išsaugomas šių miškų stabilumas.

Nenuostabu, kad į IIB grupės miškuose vykdomus kirtimus ypač jautriai reaguoja čia laiką leidžianti visuomenė. Atsižvelgiant į tai, kad ypač daug neigiamų emocijų ir didelį visuomenės nepasitenkinimą sukelia net ūkinės paskirties miškuose likusios plynos kirtavietės, gamtinės brandos nepasiekusiuose medynuose vykdomi supaprastinti atvejiniai pagrindiniai miško kirtimai sukelia dar didesnę nepasitenkinimo bangą. O šios grupės medynuose vykdomi specialieji kraštovaizdžio miško kirtimai, leistų ne tik formuoti ir išsaugoti rekreacinę miško aplinką, bet ir sutaptų su visuomenės lūkesčiais. Tokiuose miškuose kirtimų apribojimai turėtų būti griežtinami, o ne jų atsisakoma.

6. 3 straipsnis. 3 straipsnio pakeitimas.

Siūlome įdėti papildomą punktą dėl EB svarbos buveinių ir saugomų rūšių apsaugos. Sutinkame, kad natūralių buveinių ir saugomų rūšių apsauga iš dalies užtikrinta Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymu Nr. XIII-2166, tačiau ši apsauga tik dalinė.

Siūloma papildomo punkto formuluotė. 8. *Miško kirtimai Europos bendrijos svarbos natūraliose miškų buveinėse bei Europos bendrijos svarbos rūšių buveinėse, į Lietuvos Respublikos saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių sąrašą įrašytų rūšių radavietėse bei augavietėse turi būti projektuojami ir vykdomi atsižvelgiant į natūralių buveinių ir rūšių ekologinius poreikius ir vadovaujantis Lietuvos Respublikos saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių įstatymo, Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymo nuostatomis, Vyriausybės patvirtintais Bendraisiais buveinių ir paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatais.*

Pagrindimas. Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymas Nr. XIII-2166 neužtikrina pakankamos EB svarbos buveinių ir saugomų rūšių apsaugos, nes ją reglamentuoja tik gamtiniuose ir kompleksiniuose draustiniuose (draudžiami pagrindiniai plynieji ir atvejiniai kirtimai) ir biosferos poligonuose (draudžiami pagrindiniai plynieji kirtimai). Tai reiškia, kad pagal šį įstatymą:

- gamtiniuose ir kompleksiniuose draustiniuose EB svarbos natūralių buveinių struktūrą ir saugomų rūšių buveines gali sunaikinti netinkami pagrindiniai atrankiniai kirtimai, einamieji ugdymo kirtimai ar sanitariniai kirtimai;
- biosferos poligonuose lieka galimybė EB svarbos natūralias buveines ir saugomų rūšių buveines atvejiniiais kirtimais iškirsti visiškai;
- EB svarbos natūralių buveinių ir saugomų rūšių buveinių, esančių kitų rūšių saugomose teritorijose ir už saugomų teritorijų ribų, Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymas nesaugo visiškai.

Siūlomi Miškų įstatymo pakeitimai nesudaro teisinių prielaidų apsaugoti su miškais susijusias EB svarbos ir nacionalines saugomas rūšis, ypačingai tas, kurių radavietės nepatenka į saugomas teritorijas. Atsižvelgiant į tai, kad „Natura 2000“ tinklas Lietuvoje nėra galutinai suformuotas ir EB svarbos miškų buveinės bei su jomis susijusios EB svarbos rūšys nėra pakankamai apsaugotos, labai svarbu sudaryti teisinę prielaidą saugoti EB svarbos miškų buveines už „Natura 2000“ tinklo ribų, kol jos bus įtrauktos į „Natura 2000“ teritorijas ir bus keičiama miškų grupė.

Norime pažymėti, kad derinimo pažymoje yra klaidinantis teiginys „Atkreipiame dėmesį, kad skirtingai nei teigia Aplinkosaugos koalicija, IIA miškų grupės miškuose (didžiausią gamtinę vertę turintys miškai) yra siūloma uždrausti atvejinius pagrindinius miško kirtimus, tokiu būdu

bendrija • community
ATGAJA

dvi
DARNAUS
VESYBŲ
INICIATYVOS

ŽIEDINĖ
EKONOMIKA

eliminuojant šiose miško ekosistemose visus kirtimus, užsibaigiančius visišku medyno dangos praradimu, o atrankiniai kirtimai ir yra skirti būtent įvairiaamžių ir įvairiarūšių medynų formavimui, t.y. tokių medynų, kurie geriausiai užtikrintų tos miškų grupės funkcijas.” Mes niekur neteigėme, kad IIA grupėje paliekami atvejiniai kirtimai. Mes teigėme, kad “biosferos poligonuose EB svarbos natūralias buveines lieka galimybė atvejiniais kirtimais iškirsti visiškai”. Atkreipiame dėmesį, kad biosferos poligonuose dažnai vyrauja IV miškų grupė.

Prašome užtikrinti, kad pažymoje neliktų klaidinančių teiginių.

7. 5 straipsnis. 7 straipsnio pakeitimas

Palaikome Bendrųjų miško reikmių finansavimo programos lėšų panaudojimo 9 punktą “žemės sklypų, kuriuose yra ekologiniu požiūriu vertingų miško buveinių, įsigijimui valstybės nuosavybėn”.

Pagrindimas. Pritariame, kad miško savininkams tam tikrais atvejais turi būti mokamos kompensacijos, tačiau būtina vertinti, kokius įsipareigojimus prisiima savininkai. Mūsų nuomone, geriau numatyti vertingiausių gamtinių požiūriu miškų išpirkimą, kad nereikėtų kompensacijų. Matome rizikas, kad neteisingai nustatytas kompensacijų mechanizmas, valstybė sumokės, tačiau tikslas apsaugoti gamtiškai ir visuomenei vertingą mišką nebus pasiektas. Pvz., kelis metus gavęs kompensacijas savininkas gali persigalvoti ir iškirsti mišką.

8. 3 straipsnis. 3 straipsnio pakeitimas. III grupėje plynieji kirtimai turėtų būti draudžiami, o valstybinių parkų ir draustinių III gr. miškuose turi būti draudžiami ir supaprastinti atvejiniai pagrindiniai miško kirtimai. Saugomose teritorijose palaipsniui turėtų nelikti IV grupės miškų. Trumpuoju laikotarpiu valstybiniuose parkuose ir draustiniuose IV grupėje turėtų būti draudžiami plynieji pagrindiniai ir supaprastinti atvejiniai pagrindiniai kirtimai.

Siūlomos formuluotės:

III grupė <...> „Šios miškų grupės medynuose draudžiami plynieji pagrindiniai miško kirtimai, išskyrus plynuosius pagrindinius miško kirtimus šiais atvejais: pelkinių ir užmirkusių augaviečių medynuose; eglynuose, kurių pirmojo ardo eglių medžių tūris sudaro ne mažiau kaip 56 proc. medyno pirmojo ardo tūrio ir kur yra perspektyvus antras ardas; taip pat, kai kirtimais siekiama atkurti pušynus ir ąžuolynus želdinant. Valstybiniuose parkuose ir draustiniuose draudžiami supaprastinti atvejiniai pagrindiniai miško kirtimai“

IV grupė <...> Valstybiniuose parkuose plynieji pagrindiniai miško kirtimai draudžiami, išskyrus pelkinių ir užmirkusių augaviečių medynus. Valstybiniuose parkuose ir draustiniuose draudžiami supaprastinti atvejiniai pagrindiniai miško kirtimai“

Tai pat atkreipiame dėmesį, kad ekologiniu aspektu biržių ploto mažinimo poveikis nereikšmingas ar labiau neigiamas dėl padidėjančios miškų fragmentacijos. Atskirų biržių ploto mažinimas, bet bendro plynai iškertamo ploto nekeitimas didintų miškų fragmentaciją, neigiamai veikiančią biologinę įvairovę. Didesnis skaičius mažesnių kirtaviečių sąlygos didesnį gyvūnų trikdymą.

Prašome atsižvelgti į mūsų pasiūlymus rengiant naują miškų įstatymo pakeitimų redakciją. Taip pat prašome užtikrinti, kad derinimo pažymoje neliktų klaidinančių teiginių.

bendrija.comunity
ATGAJA

dvi
DARNAUS
VYSTIMO
INICIATYVOS

ŽIEDINĖ
EKONOMIKA
www.ziedineekonomika.lt

Pritariame pasitarimo metu išsakytam prašymui, kad Aplinkos ministerija imtųsi lyderystės ir surengtų apskrito stalo diskusijas dėl biologinės įvairovės išsaugojimo miškuose.

Aplinkosaugos koalicijos pirmininkė

Lina Paškevičiūtė

kendrija.community
ATGAJA

dvi

DARMAUS
VYSTIMO
INICIATYVOS

ŽIEDINĖ
EKONOMIKA
www.ziedineekonomika.lt

VYTAUTO DIDŽIOJO
UNIVERSITETO
ŽEMĖS ŪKIO
AKADEMIJA

2019.11.04 Nr. 155

Nr.

LR Aplinkos ministerijai

PASTABOS MIŠKŲ ĮSTATYMO PAKEITIMO PROJEKTUI

Susipažinę su Lietuvos Respublikos Miškų įstatymo Nr. I-671 1, 2, 3, 4, 7, 11, 15, 18 straipsnių pakeitimo, įstatymo papildymo 10² ir 15¹ straipsniais ir įstatymo papildymo priedu įstatymo projektu norime pareikšti keletą pastabų.

3 straipsnio 3 dalis.

Nepritariame uždrausti atvejinius kirtimus IIA miškų grupės miškuose. Įsigaliojus tokiam draudimui pušynų atkūrimas pasidarytų praktiškai neįmanomu, o ir kitų rūšių medynuose vargu ar pavyktų įgyvendinti II A miškų grupės miškams keliamus reikalavimus, nes kertant grupiniais atrankiniais kirtimais galime iškirsti tik 0,1 ha lizdus, kurie yra per maži daugumos medžių rūšių medynų atkūrimui.

3 straipsnis 4 dalis.

Nepritariame uždrausti atvejinais kirtimais kirsti >3 ha ploto biržės III miškų grupės valstybiniuose parkuose ir draustiniuose. Jei brandaus ar perbrendusio medyno plotas bus didesnis - reikės išskirti dvi biržes, o antrojoje iš jų, pagal dabar galiojančią tvarką, kirsti bus galima tik po keliolikos metų.

4 straipsnis 4 dalis.

Nepritariame IV miškų grupės miškuose regioniniuose parkuose plynųjų pagrindinių miško kirtimų biržės ploto apribojimui iki 1 ha. Esant tokiam mažam biržės plotui būtų apsunkintas kai kurių medžių rūšių atkūrimas.

5 straipsnis.

Nepritariame, kad kompensacijoms už įvairius ūkinės veiklos apribojimus būtų naudojamos Bendrųjų miškų ūkio reikmių finansavimo programos lėšos, kurios turėtų būti skiriamos miškų ūkio plėtrai finansuoti.

Pagarbiai

Miškų ir ekologijos fakulteto dekanas

Edmundas Bartkevičius

Registracijos kodas: 9576199
Adresas: Januliškis, 18200, Švenčionių raj.
Telefonas: 8 678 876 00
El.paštas: labanoras@post.com

Labanoro klubas

Aplinkos ministerijai

2019-11-06, Nr.19/11-1

Kopija:
LR Vyriausybei

DĖL MIŠKŲ ĮSTATYMO PAKEITIMO

Atsižvelgiant į tai, kad LR Vyriausybė grąžino Aplinkos ministerijai Miškų įstatymo Nr. I-671 1, 2, 3, 4, 7, 11, 15, 18 straipsnių pakeitimo, įstatymo papildymo 10(2) ir 15(1) straipsniais ir įstatymo papildymo priedu įstatymo projektą Nr. 19-9970(2), siekiant jį papildomai suderinti su aplinkosauginėmis organizacijomis, teikiame savo rašytinę poziciją dėl projekte numatytų pakeitimų.

1. Reikalaujame atsisakyti pagrindinių miško kirtimų II miško grupėje ir Miškų įstatymo pakeitimo projekte tai formuluoti taip, kaip 2018-10-15 suformulavo speciali Aplinkos ministro Kęstučio Navicko sudaryta darbo grupė:

„IIA miškų grupėje – drausti vykdyti pagrindinius miško kirtimus. Leidžiama vykdyti ugdomuosius miško kirtimus, išskyrus einamuosius kirtimus. Medynuose vykdyti tik specialiuosius miško kirtimus. Sanitarinių miško kirtimų atsisakyti, tačiau leisti išimtiniais atvejais (dėl ypatingos grėsmės aplinkiniams medynams ypač pavojingų ligų ir kenkėjų plitimo atvejais).

IIB miškų grupėje – drausti vykdyti pagrindinius miško kirtimus. Medynuose vykdyti tik specialiuosius ir sanitarinius miško kirtimus. Leidžiama vykdyti ugdomuosius miško kirtimus.“

Argumentai:

- Būtų įgyvendintas LR Vyriausybės programos 91.12 papunktyje numatytas tikslas „tolygiai mažinsime plynųjų kirtimų apimtį ir miškų monokultūrų (vienaamžių ir vienerūšių medynų) plotus. Įgyvendinsime nuostatą, kad plynieji kirtimai leidžiami tik ūkinės paskirties (IV grupės) miškuose ir vykdomi taip, kad būtų padaroma kuo mažesnė žala žmonių gyvenamajai aplinkai, kraštovaizdžiui ir ekosistemoms (miško dirvožemiui, hidrologiniam režimui, biologinei įvairovei)“. Ši Vyriausybės programa buvo patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. XIII-82.
- Speciali darbo grupė, sudaryta iš įvairių sričių mokslininkų, visą mėnesį dirbo ties šia formule, kurią priėmė atsižvelgdama į esamą itin pablogėjusią draustinių ir rekreacinių miškų būklę, kuomet didelė jų dalis buvo sudarkyta atvejinais kirtimais, kurių metu per 5-7 metus miškas iškertamas visiškai, paliekant tik pavienius medžius biologinei įvairovei. Atsisakydama šios formulotės Aplinkos ministerija veltui sugaišino universitetų, institutų, tyrimo centrų mokslininkų laiką ir nepaiso visuomenės lūkesčių, kad bent dalyje Lietuvos miškų nebus iškertama vertingiausia medyno dalis – senieji medžiai.
- Pagrindiniai miškų kirtimai negali užtikrinti gamtinių draustinių pagrindinio tikslo – išsaugoti biologinę įvairovę ir kraštovaizdį, nes tik sename miške gali klestėti biologinė įvairovė, o pats miškas yra neatsiejama mūsų šalies natūralaus kraštovaizdžio dalis. Europoje ir pasaulyje sparčiai nykstant biologinei įvairovei bei aukščiausiu lygmeniu reiškiant dėl to susirūpinimą, Lietuva galėtų būti pavyzdžiu, kad bent draustiniuose ir NATURA 2000 teritorijose biologinė įvairovė bus ne tik išsaugoma, bet ir gausinama.

- Leidžiant atrankinius kirtimus IIA grupėje, kaip numatyta Aplinkos ministerijos parengtame projekte, užkertamas kelias sengirių tinklo formavimui draustinių teritorijose, nes atrankiniai kirtimai pirmiausia skirti patiems seniausiems medžiams iškirsti.
  - Leidžiant atvejinius kirtimus IIB grupėje, kaip numatyta Aplinkos ministerijos parengtame projekte, būtų neatitaisomai sugadinta šios grupės miškų rekreacinė aplinka, nors būtent rekreacijai šie miškai ir skirti. Aplinkos ministerijos aiškinamajame rašte išvardinti argumentai yra nelogiški ir pritempti. Manome, kad tai padaryta siekiant padaryti nuolaidų miško kirtimo verslui vietoj griežtesnės apsaugos IIA grupės miškuose. Bet miškų kirtimų apribojimai saugomose teritorijose neturėtų virsti derybų su miško pramonės atstovais objektu, o turi geriausiai atitikti saugomų teritorijų tikslą bei rūpestį didinti saugomų teritorijų gamtinę bei rekreacinę vertę. Lietuvos bendrąjį planą rengiančių kraštovaizdžio ekspertų teigimu labiausiai nuo kirtimų ir miško dangos praradimo nukentėjo rekreaciniu požiūriu pačios svarbiausios teritorijos. Aplinkos ministerija stengiasi ne tik nepagerinti rekreacinių zonų būklę, bet ir blogina ją, siūlydama leisti atvejinius kirtimus net gamtiškai nebrandžiuose medynuose. Reikia pamatyti, kaip po atvejinių kirtimų atrodo Labanoro regioninio parko paežerės, kad tai suprasti.
  - Pagrindinis draustinių tinklas Lietuvoje buvo sukurtas 1960 metais (antra draustinių steigimo banga buvo 1972 m.). Steigiant šiuos draustinius jų nuostatai nenumatė jokių pagrindinių kirtimų, todėl iki Nepriklausomybės atgavimo šie draustiniai sukaupe didelę gamtinę vertę. Bet pastaraisiais dešimtmečiais draustiniuose vis dažniau dirbo miško kirtimo technika, taip sunaikinant mūsų gamtos paveldą. Kitais metais, daugumai draustinių, kurių pagrindu Lietuvoje įkurti regioniniai ir nacionaliniai parkai, sueis 60 metų. Šį jubiliejų minėti draustiniai pasitiks kaip niekada blogos būklės.
2. *Reikalaujame atsisakyti plynų kirtimų III grupės miškuose, o šios grupės miškuose, kurie yra valstybiniuose parkuose, draustiniuose ir rezervatų apsaugos zonose – ir atvejinių kirtimų, išskyrus išimtinis atvejus. Aukščiau minėta speciali darbo grupė, pasiūliusi drausti plynus kirtimus III miško grupėje, išskyrė šias išimtis:*
- „3.1. pelkinių ar užmirkusių augaviečių medynus;
- 3.2. eglynus, kurių pirmojo ardo eglių medžių turis sudaro nemažiau kaip 56 proc. medyno pirmojo ardo turio;
- 3.3. kai atkuriami pušynai želdinant.”.
- Manome, kad šias išimtis galima taikyti neviršijant plyno kirtimo ploto daugiau nei 1 ha ir nevykdant šių kirtimų miško sklypuose, besiribojančiuose su vandens telkiniais. To paties reikalaujame ir dėl atvejinių kirtimų, nes po jų miškas irgi iškertamas plynai.*

Argumentai:

- Būtų įvykdyta 2016 metais patvirtinta LR Vyriausybės programa.
- Būtų apsaugotos tos kraštovaizdžio, hidrografinių, geomorfologinių draustinių dalys, kuriose yra III miškų grupė. Šie draustiniai įsteigti pačiose vaizdingiausiose vietose, dažniausiai prie ežerų ir upių, todėl tiek plynieji, tiek atvejiniai kirtimai labai sudarkytų jų aplinką.
- Būtų apsaugotos rezervatų apsaugos zonos. Rezervatai yra ypač jautrūs gretimų teritorijų naikinimui. Lenkijos mokslininkų skaičiavimu plynieji kirtimai daro neigiamą poveikį biologinei įvairovei 500 metrų gilyn į gretimą mišką (šiuo atveju rezervatą). Šiuo metu rezervatų apsaugos zonose dažniausiai atliekami atvejiniai kirtimai. Po 5 metų atlikus antrą kirtimą, rezervato pašonėje atsiveria didelė plynė, kuri niekuo nesiskiria nuo to, jei miškas būtų ūkinis ir būtų kertamas plynai. Tad kyla klausimas, kam tokios rezervato apsaugos zonos reikalingos ir kaip jos tą rezervatą apsaugo? 2019 metais šalia Kiauneliškio rezervato (Labanoro regioniniame parke) atlikus antrąjį atvejinio kirtimo atvejį, dėl pasikeitusių mikroklimato sąlygų (apšvietimas, drėgmė) sunyko itin reto grybo (*Sparassis crispa* (Wulfen) Fr., *Lietuvos Raudonoji Knyga*) radimvietė, kuri buvo netoli iškirstos rezervato apsaugos zonos.
- Būtų mažiau painiavos, jei kraštovaizdžio požiūriu patys vertingiausi draustiniai, esantys prie vandens telkinių (kraštovaizdžio, hidrografiniai, geomorfologiniai) būtų visa apimti priskiriami IIA miškų grupei, neišskiriant atskirų jų dalių. Šiuo metu miškų kirtimai, vykdomi tokių draustinių vandens telkinių pakrantėse, ne tik gadina natūralų kraštovaizdį, bet ir

- hidrologines vandens telkinių charakteristikas, kas savo ruožtu atsiliepia šių vandens telkinių biologinei įvairovei. Be to, šie draustiniai yra vieni iš labiausiai lankomų saugomų teritorijų lankytojų, todėl atliepiant visuomenės lūkesčiams, kad šie, patys vertingiausi mūsų šalies natūralaus kraštovaizdžio elementai būtų apsaugoti, Aplinkos ministerija turi sugalvoti būdą, kaip griežčiau reglamentuoti kirtimus prie upių ir ežerų. Atkreipiame Jūsų dėmesį, kad pagal šiuo metu galiojančius teisės aktus, vandens telkiniai, esantys miške, faktiškai neturi apsaugos zonų, nes apsaugos zona miško žemėje prilyginta apsaugos juostai, kuri yra tik keli metrai nuo kranto linijos. Kuomet apie tai pirmą kartą užsiminė aplinkosauginių organizacijų susitikime su Aplinkos ministru Kęstučiu Mažeika, ministras suabejojo ar taip yra iš tikrųjų ir ministerijos darbuotojai žadėjo šį faktą patikrinti. Tad jei dar nepatikrinote, prašome tai padaryti ir ištaisyti, kol dar liko neiškirstų ežerų ir upių pakrančių valstybiniuose parkuose.
- Aplinkos ministerija klaidingai atvejinius kirtimus pateikia kaip alternatyvą plyniams kirtimams, nors iš tiesų atvejiniai kirtimai neturi jokios gamtosauginės funkcijos. Jų funkcija tik viena – palikti sėklinius medžius savaiminiam kirtavietės atsiželdymui, o kai tai įvyksta, visi sėkliniai medžiai yra iškertami ir paliekama plyna kirtavietė. Be to, nesant privalomam nurodymui atvejinius kirtimus vykdyti tik sėkliniais metais (kuomet medžiai sunokina daugiausiai sėklų), atvejiniai kirtimai dažnai įvykdomi be reikalo („dėl vaizdo“), o vėliau vistiek suariamos vagos ir medelynų sodinukai sodinami eilėmis kaip ir po plyno kirtimo. Todėl prašome atvejinių kirtimų nelaikyti alternatyviais plyniesiems, nes tai tie patys plynieji kirtimai, tik kitu žodžiu pavadinti.
  - Galima būtų vykdyti atvejinius kirtimus neatliekant antrojo kirtimo atvejo (paliekant sėklinius medžius visam laikui), bet tokie kirtimai turėtų būti vadinami atrankiniais ir jų vykdymas turėtų būti reglamentuotas Miško kirtimo taisyklių. Specialios darbo grupės narys VDU Lietuvos žemės ūkio akademijos doc.dr. Juliaus Bačkaičio teigimu, paliekant 0,2 skalsumą (60-80 medžių hektare), vyktų normalus pušyno atsiželdymas. Paliktos senosios pušys (motininiai medžiai) puoštų kraštovaizdį ir tarnautų ateities miško tvarumui, auginant įvairiaamžius pušynus. Tik tokie kirtimai, o ne paprasti atvejiniai, galėtų būti laikomi alternatyviais plyniesiems.
3. *Reikalaujame atsisakyti IV grupės miškų valstybiniuose parkuose, pakeičiant juos į III grupės miškus.*

Argumentai:

- Vien iš Aplinkos ministerijos pasiūlymų matyti, kad po įstatymo pakeitimo ūkininkavimas valstybinių parkų III ir IV grupės miškuose mažai skirtųsi, tad nėra prasmės išskirti šias dvi atskiras grupes.
  - Plynieji miško kirtimai, net ir daromi tik iki 1 ha ploto, dėl trumpo šliejimo laiko virs didesnėmis plynėmis, nekalbant jau apie atvejinius kirtimus, kurių maksimalų leidžiamą plotą Aplinkos ministerija siūlo 6 ha, o tai reiškia, kad bus formuojama 6 ha ploto plynė.
  - Aplinkosauginių organizacijų susitikime su LR Prezidentūra, kuris vyko šiais metais, kilo pagrįstas klausimas, ar valstybinių parkų kompleksinė paskirtis pasiteisino ir atitiko šių parkų steigimo tikslus. Ar ūkininkavimas juose būtų kitoks, jei tie parkai iš viso nebūtų įsteigti, o būtų palikti tik draustiniai, esantys jų viduje? Vargu. Nes dabar, vizualiai vertinant, valstybiniai parkai pagal iškirstų miškų apimtį praktiškai nesiskiria nuo paprastų ūkinių miškų masių. Manome, kad kompleksinė valstybinių parkų paskirtis nepasiteisino ir siekiant sustabdyti šių parkų kraštovaizdžio žalojimą, reikėtų visus IV grupės miškus valstybiniuose parkuose pakeisti į III grupės miškus.
4. *Nors veiklą Europos Sąjungos svarbos buveinėse šiuo metu reglamentuoja Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymas, apie tai reikia aiškiau užsiminti ir Miškų įstatymo projekte, kad neatsirastų prieštaravimų. Minėtos buveinės dažnai išskiriamos ir ūkiniuose miškuose, todėl du įstatymai skirtingai traktuotų ūkinę veiklą juose.*
5. *Siūlome į šį projektą įtraukti naują Miškų įstatymo pataisą, kad nebūtų nepagrįstai ribojamas miško lankymas prisidengiant elnyno steigimu. Specialiųjų tyrimų tarnyba paragino Aplinkos*

ministeriją taisyti ydingą praktiką, kai leidžiama tverti mišką žvėrių auginimui, o žvėrimis nelikus tvoros toliau pasilieka.

Argumentai:

- Šis įstatymo projektas apaugo naujais siūlomais pakeitimais, kurie visai nesusiję su plynų kirtimų ribojimu saugomose teritorijose, nors būtent tokia buvo jo pirminė paskirtis. Todėl pridėjus dar vieną pataisą dėl miškų lankymo, būtų vienu metu išspręsta dar viena aktuali problema, kurią nedelsiant ragina išspręsti Specialiųjų tyrimų tarnyba, atlikusi antikorupcinį įstatymo vertinimą.

Pagarbiai,

Klubo prezidentas
+370 678 87600, labanoras@post.com

Andrejus Gaidamavičius